TUDOR POPESCU

Nu ne naştem toţi la aceeaşi vîrstă

(piesă în două părţi)

PERSONAJELE

ŞTEFAN
DOINA
CRISTIAN
SUZANA
GOGU
STROE
MARIA

PARTEA I

O cameră într-un bloc nou. Mobilă veche, solidă : şifonier cu oglindă şi sertar jos, pat cu tăblie, de-a lungul peretelui, masă cu scaune tapisate. Un fotoliu comod. O uşă dă spre camera de baie şi bucătărie, alta, spre vestiar şi ieşire. În fund, o fereastră largă, spre balcon. Lîngă ea, o jardinieră cu cîteva ghivece şi flori înflorite.

Ştefan, în faţa şifonierului cu uşile deschise, face eforturi să-şi încheie nasturii pantalonilor, mult prea strîmţi. Nu reuşeşte, sînt cu două palme mai mici.

În apartamentul de la etajul superior se aud copii alergînd, jucîndu-se, ţipînd. În cel din stînga, un exerciţiu enervant de vioară, al unui începător, întrerupt, din cînd în cînd, de apa care se trage la baie.

ŞTEFAN : Poftim ! M-am îngrăşat ca un porc ! *(Încearcă iar.)* Imposibil ! *(Scoate pantalonii, îi aruncă pe pat, ia alţii din şifonier.)* Nici ăştia nu-s buni ! Nu ştiu de ce ţin banii la C.E.C. N-am un costum de haine ca lumea pe mine. *(Priveşte spre tavan, unde hărmălaia creşte, probează alţi pantaloni.)* Ăştia parcă-s mai mari. *(Reuşeşte să-i încheie, dar stă ţeapăn şi caraghios.)* Parcă-s în corset ! *(Se aude, prin tavan, glasul lui Gogu, care se răsteşte la copii : „George, Vlad, Sorin,*

vreți să cădeți în capu' lu' Ștefan ?") Nici să-mi trag sufletul nu pot ! Mai ales dacă m-așez. *(Se așază, se aud două pocnituri zdravene : doi nasturi au sărit.)* Era mai frumos dacă săreau la teatrŭ. Mai comedie în sală decît pe scenă... *(Aruncă pantalonii sub masă.)* Am făcut burtă. Bravo mie ! Pe toate le-arunc ! Boarfe ! Cîrpe de șters pe jos !

(In balcon apar Doina și Cristian, rîzînd. El e îmbrăcat în salopetă, pe cap cu un base vechi și, în general, are un aer cam neglijent. Figură deschisă, simpatică. Ține în mînă o creangă de pom, înflorită. Vin din balconul Doinei, aflat în prelungire. Ștefan se ferește în dreptul șifonierului, să nu fie văzut în chiloți.)

DOINA *(privind pe fereastră)* : Nene Ștefan ! *(Bate în geam.)* Ești acasă ? A adus carne proaspătă. Să-ți iau ? *(Bate.)* Ești acasă ?

CRISTIAN : S-o fi dus la nea Gogu. Închide ochii ! *(Cristian scutură petale de flori pe fața ei, apoi se apleacă și-o sărută. Rămîn îmbrățișați.)*

ȘTEFAN : Repede rezolvă ăștia tineri problemele ! Ca mîine-l aud : „Nea Ștefane, mă însor". Și mă cheamă direct la botez. *(Tinerii dispar din fereastră. Ștefan probează alți pantaloni din șifonier, îi aruncă furios jos.)* Mi-a zis cineva : nu-ți lua, mă, haine ? ! Nu te duce la teatru, nu te distra ? ! Depinde cît e omul de deștept și cît învață de la ceilalți să trăiască. *(Probează ultimii pantaloni.)* N-am cu ce să mă-mbrac ! Nu-mi mai trebuie nici o complicație.

(Se trîntește în pat, cu mîinile sub cap. Deasupra, la Gogu, se aud iar copiii alergînd. A rămas pe el cu o pereche de pantaloni foarte strîmți, care stau descheiați la betelie. Din apartamentul din dreapta se aud mai tare exercițiile la vioară ale începătorului. Le vom asculta aproape tot timpul.

Toate celelalte zgomote sînt acoperite de glasul unui bărbat și al unei femei, care vorbesc.)

* *Planul amintirilor*

MARIA : Nu știi unde e strada Romană ?
ȘTEFAN : Acolo. Pe cine cauți ?
MARIA : Pe nea Petcu.
ȘTEFAN : Care lucrează-n port ?
MARIA : În port. La macara.
ȘTEFAN : Îți arăt eu unde stă.
MARIA : Mă duc singură.
ȘTEFAN : Nu vrei să te-nsoțesc ?
MARIA : Nu.
ȘTEFAN : Dacă nu te conduc eu, n-o să-l găsești acasă. Sînt norocos.

Dinspre vestibul intră Suzana, cu o plasă în mînă.)

SUZANA *(furioasă)* : A-nnebunit lumea asta, de tot ! Nu mai are respect, nu mai are nimic ! Femeie bătrînă, pot să stau două ore la coadă ? Și măgaru' de măcelar rîde ca prostu' și-mi pune numai oase. „Păi, ce, vaca asta n-a avut oase ?" O fi avut zece picioare, că la toată lumea pui numai ciolane. *(Lui Ștefan.)* Și tu ? Te faci că dormi ? Mi-ai pus mașina de spălat ? Știi că nu pot s-o urnesc din loc.
ȘTEFAN *(nemișcat)* : Am pus-o.
SUZANA : Apă are ?
ȘTEFAN : Are. Doar să-i dai drumul.
SUZANA : Ce stai cu o mireasă ? !
ȘTEFAN *(izbucnește)* : Îți pare rău că n-ai motiv să mă bombănești ? Stau cum îmi place !
SUZANA *(calm)* : Așa ?
ȘTEFAN : Spune dumneata cum să stau ! Așa, turcește, e bine ? *(Stă turcește în pat.)* Poftim !
SUZANA : Alba-lux ai luat ?
ȘTEFAN : Nu.
SUZANA : Noroc că am luat eu. Eram sigură că lași pe mine.
ȘTEFAN : Dacă tot ai luat, de ce mai întrebi ?
SUZANA : Păi, asta-i, că am luat eu ! De ce n-ai cumpărat tu ?

(Ștefan se trîntește în pat, cu brațele sub cap. Suzana iese spre baie. Se aude zgomotul mașinii de spălat.)

* *Planul amintirilor*

ȘTEFAN : Nu era acasă ?
MARIA : Nu.
ȘTEFAN : Dacă nu te-am condus eu. *(Rîd.)* Mai vii să-l cauți ?
MARIA : Vin.
ȘTEFAN : Cînd ?
MARIA : De ce vrei să știi ?
ȘTEFAN : Să te-aștept în capul străzii.
MARIA : Pe mine ?
ȘTEFAN : Îhî. Ai mai fost o dată la nea Petcu.
MARIA *(îngrijorată)* : De unde știi ? Era noapte...
ȘTEFAN : Te-am văzut !
MARIA : Cum m-ai văzut ?
ȘTEFAN : Veneam acasă.
MARIA : Mai erai cu cineva ?
ȘTEFAN : Ce te privește ?
MARIA : Mă privește.
ȘTEFAN : Eram singur.
MARIA : Minți !
ȘTEFAN : Eram cu un prieten. A zis...
MARIA *(repede)* : Ce-a zis ?
ȘTEFAN : Că ești ca o scîndură ! *(Rîde.)* Lui îi plac fetele solide.
MARIA : Altceva, ce-a mai zis ?
ȘTEFAN : N-o să-ți facă plăcere.
MARIA : Ce-a mai zis ?
ȘTEFAN : Că ești încrezută. Am vrut să-ți vorbesc și el m-a oprit. Las-o, că-i încrezută și...

MARIA : Şi ?
ŞTEFAN : Rea. Mi-a spus că i-ai dat unuia cu umbrela în cap.
MARIA : A fost obraznic.
ŞTEFAN : Şi eu sînt obraznic.
MARIA : N-am umbrela la mine. *(Rid.)*

(Din baie, Suzana vorbeşte foarte tare.)

SUZANA : Să mai cumperi Alba-lux ! *(După un timp.)* Hei, n-auzi ?
ŞTEFAN : Ce mai vrei ?
SUZANA : Să mai cumperi Alba-lux !
ŞTEFAN : O să cumpăr !... Freacă mai bine mînecile !
SUZANA *(uluită)* : Ce să faaac ? ! !
ŞTEFAN : Freacă mai bine gulerele şi manşetele.

(Suzana apare în uşă.)

SUZANA *(furioasă)* : Mai bine ia-ţi femeie în putere, să ţină la treabă. Cît o să mai stai aşa ? Pînă ajungi ca mine ?
ŞTEFAN : Ce zic eu şi unde baţi dumneata !
SUZANA : Păi sigur, nu-ţi convine ! Adevărul supără întotdeauna.
ŞTEFAN : Ce adevăr, dom'le, ce adevăr ?
SUZANA : Eu mai am putere ca acum zece ani ? Mai pot să scot covoarele să le bat, colo, cu vergeaua, să le afinez ? Nu vezi că s-au bătătorit de zici că-s muşama ? *(Arătînd pe jos.)* Uite-te, să le vezi ! Le vezi ?
ŞTEFAN *(furios)* : Le-am văzut !
SUZANA : Întreg eşti, nu bei, nu fumezi, ai rostu' tău...
ŞTEFAN : Mulţumesc de complimente !
SUZANA : Nu mai eşti tînăr, să-ţi iei bucata de salam în geantă şi să nu mai dai pe-acasă o săptămînă. *(Vioara, în vecini.)* Scîrţîie şi-ăsta ! Te-o fi făcut Zamfira-n căruţă, Dumnezeu s-o ierte, că prea ţi-a plăcut să umbli.
ŞTEFAN : Mi-a plăcut. Trebuia.
SUZANA : Alţii, de ce stăteau acasă ?
ŞTEFAN : Fiecare cu treaba lui.
SUZANA : Şi a ta a fost, aşa, pe ducă ?
ŞTEFAN : Da.
SUZANA : Halal serviciu !
ŞTEFAN : Dacă vine Gogu, spune-i că dorm. N-am chef de el. *(Deasupra se aud copiii alergînd, lustra tremură, Gogu se răsteşte, cere linişte.)* Dacă n-o veni de-a dreptul prin tavan.
SUZANA : Nu te simţi bine ?
ŞTEFAN : Dacă n-am chef de Gogu, înseamnă că sînt bolnav ?
SUZANA : Atunci, de ce stai aşa fudul ?... De ce stai fudul ? Nu mai vorbeşti ? Degeaba, că eu n-am să tac... Nu zici nimic ? Nici n-am nevoie !

(Suzana iese. Ştefan izbucneşte în rîs.)

ŞTEFAN *(tare, ca să audă Suzana din baie)* : Mamă, ce aprigă eşti ! Nu ţi-ai bătut niciodată bărbatul ?
SUZANA : Dacă era ca tine, îl băteam. Nu stătea cu mine patruzeci de ani.
ŞTEFAN *(ironic)* : Fericiţi !
SUZANA : Să ştii tu ! Îl stimam şi-l îngrijeam. Că bărbatu' trebuie ţinut în stimă. Da' să fie bărbat la casă, nu mămăligă !

(Intră cu o boccea de rufe, pe care o aruncă jos. Ştefan se ridică pe marginea patului.)

ŞTEFAN : Ce-s astea ?
SUZANA : Rufe, ce să fie ? Le spăl altă dată. Pune-le-n coş. Ţi-o fi frică să te-nsori, să nu dai de una aprigă ca mine.
ŞTEFAN *(amuzat)* : Mi-o fi !
SUZANA : Să ştii tu că femeia aprigă e mai blîndă şi ţine cu omu' ei ! Ţi-o fi plăcînd una de-alea, „ni ni ni, puişor", şi-a dracului, de n-o-ncepe pielea !
ŞTEFAN : Chiar una de-asta-mi place ! De unde ştii ?
SUZANA : Apăi, tu !... Scot rufele pe frînghie şi plec. Văd eu cînd mai am timp să trec pe-aici.

(Iese în baie şi revine imediat cu un lighean cu rufe.)

ŞTEFAN : Astea-s toate ?
SUZANA : Da. Mă duc să le-ntind la uscat. Spune-i Doinei să le strîngă.
ŞTEFAN : O să-i spun.
SUZANA : Dac-o văd, îi spun eu.
ŞTEFAN : Spune-i.
SUZANA : Păi sigur, s-o fac şi p-asta ! Nu eşti în stare să-i spui să strîngă rufele. Tot eu.
ŞTEFAN *(exasperat)* : Atunci nu-i spune, că îi spun eu !
SUZANA : Îi spui ! Vezi că ţi-am lăsat o bucată de friptură în cuptor, să stea caldă. Nu mai ai ficat pentru salam. La revedere !

(Iese. Ştefan se trînteşte iar în pat, preocupat de gîndurile lui.)

* *Planul amintirilor*

(Se aud fluierăturile unui tignal poliţist. Paşi de oameni care aleargă pe caldarîm.)

ŞTEFAN : Maria ! Aici ! Intră, repede ! Ne-au pierdut urma !
MARIA : Unde sîntem, Ştefane ?
ŞTEFAN : La mine.
MARIA : La tine ?
ŞTEFAN : Mama nu-i acasă. Ţi-a fost frică ?
MARIA : De unde ştiai că aleargă după mine ?
ŞTEFAN : Tremuri ?
MARIA : Nu pune mîna pe mine !
ŞTEFAN : Te-am văzut fugind. M-am prins că noaptea vii mereu la nea Petcu.
MARIA : Ce-ţi pasă ţie ?

ȘTEFAN : Te-am pîndit, ca să te văd.
MARIA *(naiv)* : De ce să mă vezi ?
ȘTEFAN *(ride)* : Știu eu ? Îmi place să te văd.
MARIA : Mie, nu.
ȘTEFAN : Minți ! Fugi de mine, da' n-ai vrea. Crezi că nu-nțeleg ?
MARIA : Vrei s-o pățești ?
ȘTEFAN : N-o pățesc. Tot mai tremuri ?
MARIA : Ia mîna de pe mine !
ȘTEFAN : Bine că n-ai umbrelă. Pot să te sărut, dacă vreau. Nu poți să fugi. Afară te-așteaptă ăia !
MARIA : Nu vrei să mă săruți !
ȘTEFAN : Nu vreau ? Ba vreau, da' nu-ndrăznesc !
MARIA : Bine că nu îndrăznești. *(Tipă.)* M-ai sărutat !
ȘTEFAN : Te cred ! Să scap o ocazie ca asta ?
MARIA : Lasă-mă să ies !
ȘTEFAN : Sînt pe-aproape.
MARIA : Lasă-mă să ies !
ȘTEFAN : Iartă-mă ! Stai ! Iartă-mă ! Glumeam !

(Intră Gogu, cu tablele sub braț, și Stroe.)

GOGU : Trebuie să fie pe-aici. *(Strigă.)* Ștefane ! Unde ești, mă ? Gătești, dragă ? *(Ride.)* O ajuți pe Suzana ?
STROE *(l-a văzut pe Ștefan)* : Ssst ! Doarme.
GOGU *(il vede și el)* : Nu se poate să doarmă. De douăzeci de ani nu l-am văzut niciodată dormind după-masa. Dormi, mă ?
STROE : Lasă-l !
GOGU : Păi, nu-l las ? Îl las. Hai să te fac o tablă, pînă o avea chef de noi. *(Lui Ștefan.)* N-ai, mă, chef de noi ? *(Așază tablele, încep să joace.)* Tu ai mai învățat, mă, Stroe ? *(Are obiceiul de a zbate îndelung zarurile în palme.)* Sau te perfecționez și pe tine pe timpul meu liber, ca pe Ștefan ? Se face că n-aude.
STROE *(șoptit)* : Lasă-l ! O fi și el supărat.
GOGU : De ce să fie supărat ?
STROE : Cred că l-a înfuriat una care s-a transferat de curînd la noi. Una, Maria, de la laborator.
GOGU : Ce-i cu ea ? *(Ride tare.)* L-o fi cerut de bărbat și s-a speriat. Să-ți toarne Florica mea cositor !
STROE : Neobrăzată ! Nici n-a intrat bine în uzină, și nu și nu, că s-o pun prima pe lista de două camere.
GOGU : Nu e-nscris bărbat-su ?
STROE : N-are bărbat. Zice că-i vine băiatul de la școală și nu poate să stea într-o cameră cu el.
GOGU : Păi și ea, ca femeia... O fi tînără.
STROE : Știi ce-i la două camere ! Sînt oameni care muncesc la noi de ani de zile. Ea n-are nici două săptămîni. Nu și nu, că vrea să stea de vorbă cu cineva de la sindicat. Am făcut prostia și am dus-o la Ștefan. Știu eu ce i-o fi spus ? !
GOGU *(deschide geamul)* : L-o fi înfuriat. S-a făcut prea cald.
STROE : Toți se gîndesc numai la interesu' lor. Interesu' general nu contează.
GOGU : Hai, joacă, lasă filozofia cu interesu' general. Nu știu cum să te iau. Dacă-ți aplic tactica lui Ali Kadîr, e prea drastică, te sperii ; dacă-ți aplic tactica lui Ali Tîr-Tîr, e prea blîndă, și-ți iei nasul la purtare.
STROE : Iar începi cu Ali Kadîr și Ali Tîr-Tîr ?

(La fereastră apar Doina și Cristian.)

DOINA : A venit nenea Ștefan ? S-a adus carne proaspătă.
GOGU : Lasă tu carnea și vezi ce-i cu cafeaua aia. Știi că el „practică" salamul de vară și parizelu' *(Ride.)* Salam să fie !
DOINA : Nu știu dacă mai e cafea.
GOGU *(lui Ștefan)* : Mai ai, mă, cafea ? Aș bea o cafea. Vezi tu, Doiniță, prin cutiile alea, poate găsești. Dacă n-are, dă o fugă la nevastă-mea și cere-i.
DOINA *(lui Cristian)* : Hai să căutăm.
GOGU *(răutăcios)* : Du-te, mă, cu fata, că se rătăcește !

(Tinerii rîd și pleacă. Gogu și Stroe joacă table.)

STROE *(aruncă zarul)* : Șase-cinci. Pune-mi sare pe coadă !
GOGU : Orice ageamiu juca așa. *(Zbate zarurile.)* Ageamiu' crede...
STROE : Iar freci zarurile alea ?
GOGU : Le descînt.
STROE : Dă odată ! Și, mai taci din gură !
GOGU : Păi, atunci de ce jucăm ? Tablele, dacă nu le vorbești... *(aruncă)* ...mai bine nu joci.
STROE : Mare noroc !
GOGU : Cum știi s-arunci ! Zar făcut din genunchi de... domnișoară ! Trebuie să știi să-l ții în palmă, să-l încălzești.
STROE : Te-aude Doina.
GOGU : Mai joci ? Sau te-am luat prea tare ? La Stambul, dacă mai joci într-o situație ca asta, te dă afară din oraș.
STROE *(împinge brutal cutia)* : Du-te dracului, cu Stambulu' tău ! *(Se plimbă, nervos.)* M-ai omorît cu Stambulu' ăsta !

(Intră Doina, cu o tavă pe care sînt patru cești de cafea, urmată de Cristian.)

DOINA : Te necăjește, tată ?
STROE : Dacă l-ar obliga cineva să tacă două ore, ar muri sufocat.
GOGU : Și, dacă taci, ce cîștigi ? Omul care tace e ca mort. Sau vrei să stau și eu fudul, ca Ștefan ? *(Lui Cristian.)* Ia, mă, și tu o cafea. Văd că a avut Doina grijă și de tine.

CRISTIAN : Eu nu prea beau cafea.
GOGU : O fi știind ea de ce-ți dă. Ești cam motolog. Vrei să-l iuțești, Doiniță !
STROE : Lasă fata-n pace ! Nu ți-e rușine ?
GOGU : Vezi cum te apără taică-tău ? Lasă, mă, că știu ei multe. Tineretu' de azi...

(Beau cafea. Cristian soarbe cam tare și lipsit de eleganță, din ceașcă.)

DOINA : Una, două, te legi de tineretul de azi.
GOGU : Din gelozie. Mi-e necaz că nu mai sînt tînăr, să mai înghesui și eu vreo fată pe la ședințe. Era una, Ileana... Frumoasă... Mă duceam s-aduc steagul împreună cu ea. Steagul era într-o cămăruță, alături. *(Rîde.)* Începeau ăia să strige : „Hai, mă, cu steagu' ! Doar nu-l faceți acum !"
DOINA : Și mai zici de generația tînără !
GOGU : Păi, ce, eu am zis că noi am fost proști ? Uite la Ștefan, dacă n-a făcut treburile astea la timp, urmează să se îndrăgostească acum. *(Rid.)* Ce zici, mă, Ștefane ? Sau poate că oi fi îndrăgostit... Ești în călduri, și noi habar n-avem... Te pomenești, Stroe, că aia care a venit la el...

(Ștefan nu mai rabdă și sare în picioare Tocmai atunci, Cristian a sorbit din cafea, zgomotos.)

ȘTEFAN : Ce sorbi așa, ca un cal din găleată ? Nu te-a învățat nimeni să bei din ceașcă ? Parcă sorbi supa din lingura de lemn !
CRISTIAN *(speriat de izbucnirea lui Ștefan)* : Eu sînt de la țară, nea Ștefane. Nu știu...
ȘTEFAN : Ce dacă ești de la țară ? Toți sîntem de la țară ! Te lauzi că ești de la țară, și crezi că poți umbla oricum ! De ce nu-ți faci ghetele ? Vrei să te duc eu de mînă să te tund ?
CRISTIAN : Nea Ștefane, da'...
ȘTEFAN : Da', ce ? Da', ce ? Ești de la țară și poți să sorbi din lingură și să plescăi cînd mănînci ? Nu te-a-nvățat nimeni să te porți ?
CRISTIAN : Ce-ai cu mine, nea Ștefane ?
ȘTEFAN : Cu tine n-am nimic. Să-nveți să trăiești !

(Doina fuge din cameră. Cristian stă o clipă în cumpănă și o urmează.)

GOGU : Ce-ai, mă, cu băiatu' ?
ȘTEFAN : Și tu ! Mai termină odată cu tîmpeniile tale ! Vii toată ziua pe capul meu, ca la cafenea ! Ți-am dat *local* unde să joci table, ți-am *creat* condiții de distracție, ai puțin bun-simț și taci din gură !

(Se trîntește în pat cu fața la perete. Stroe, care încă de la începutul izbucnirii a sărit în picioare, iese tiptil, după ce a așezat încet zarurile pe table. Gogu își privește lung prietenul.)

GOGU *(cu căldură)* : Ce-ai, mă omule ?
ȘTEFAN *(răstit)* : Lasă-mă-n pace ! N-am nimic !
GOGU : Ai tu ceva, dacă mă dai pe mine afară din casă.
ȘTEFAN : Vreau puțină liniște.
GOGU : Puțină liniște ? ! Bine, atunci te las. *(Se oprește, așteaptă o vorbă.)* Mă, Ștefane, eu am șapte copii. Cinci, pe lîngă mine. Toată ziua e cîte ceva de făcut. Du-te după lapte, du-te după pîine, stai la o coadă, trece timpul. Pe seară, mă gîndesc : „Ia să trec pe la Ștefan, că e singur și s-o fi plictisind". Dacă mă iau cu treaba și uit, mă trimite Florica : „Vezi, mă, ce face Ștefan, l-o fi durînd ceva..."

(Sus, la el, se aud copiii. Privește spre tavan. Iese, agale, așteptînd un cuvînt de la Ștefan.)

ȘTEFAN : Gogule ! Ai plecat ?

(Gogu apare imediat. Ștefan se ridică pe marginea patului. Gogu își trage un scaun lîngă el. Sus se aud copiii alergînd.)

GOGU : Ăștia o să-ți cadă-n cap. Să vezi ce instrucție fac cu ei astă-seară !
ȘTEFAN : Mă, Gogule, am trăit eu bine pînă acum ?
GOGU : Am bănuit eu că s-a-ntîmplat ceva. Nu se întreabă omul hodoronc-tronc, la cincizeci de ani, dacă a trăit bine sau rău.
ȘTEFAN : Trăiești toată viața într-un fel și, deodată, îți dai seama că ar fi trebuit să fii ca toți ceilalți. Mă scol, îmi pun mîncarea în geantă, joc table cu tine, mă culc. În fiecare zi, la fel. Asta o fi viața ? *(Îi arată o pereche de pantaloni.)* Poftim, n-am o pereche ca lumea. Nu pot ieși din casă.
GOGU : Ești prea singur, Ștefane. Pantalonii sînt un pretext. Cumpără-ți două perechi, dacă vrei. N-ai bani ?
ȘTEFAN : Și ce, dacă am ? N-am știut ce să fac cu ei.
GOGU : Ai vrut altceva. De ce te necăjești ? Ți-a plăcut ce-ai făcut ? Asta e întrebarea. Credeai în ce făceai ?
ȘTEFAN : Credeam. Mă ustura, da' credeam !
GOGU : Ai fost fericit. Plecai cu geanta asta roasă după tine și erai fericit.
ȘTEFAN : Nu mă gîndeam că s-ar fi putut și altfel.
GOGU : Pentru că erai mulțumit așa. Fiecare avem fericirea noastră. Nu se potrivește de la unul la altul. A mea nu seamănă cu a ta. Eu mi-am făcut datoria pe lîngă nevastă ; și-am ajuns la șapte copii !

ȘTEFAN *(rîde)* : Mare nebun ești !
GOGU : Am dat pînă acum țării un soldat și un impiegat de gară. Asta-i fericirea mea ! Și, mă rog, de ce ai nevoie, așa, deodată, de nădragi noi ?
ȘTEFAN : De la o vîrstă, e mai bine să nu se schimbe nimic în viața ta. Te sperie tot ce încearcă să-ți tulbure, cît de cît, obiceiurile. Poate că devii mai laș, nu mai ai curajul să-nfrunți neprevăzutul.
GOGU : Mă, tu ai picat pe bec ! Dragostea și pojarul, la vîrsta asta, lasă urme adînci. *(Sună cineva. S-a întunecat. Gogu aprinde lumina și se duce să vadă cine e. Se aude în afara scenei.)* Bună seara ! Pe Ștefan îl cauți ?
MARIA : Da. E acasă ?
GOGU : Acasă. V-ați transferat de curînd la noi, la uzină, nu-i așa ? Poftim, poftim înăuntru.

(Intră Maria, cu o sacoșă în mînă și cu poșeta pe umăr. Gogu, în spatele ei. Ștefan, furat de gînduri, n-a auzit nimic, stă cu privirea înfiptă în pămînt.)

GOGU : Ștefane, mi se pare că ai o vizită. *(Ștefan rămîne uluit. Gogu, volubil, încearcă să salveze aparențele. Deretică prin cameră, aranjează scaunele, ascunde niște pantaloni aruncați lîngă pat, închide ușa șifonierului. Vorbește ca să umple timpul.)* Veniseм să-i dau lecția de table. Sînt profesor. Am terminat facultatea de table la Stambul. Lucrezi în laborator, nu-i așa ? *(Îi arată o pereche de pantaloni agățați pe tocul ușii.)* De la pantalonii ăștia era să ne certăm. A-nceput să facă burtă și nu-l mai încap. *(Deasupra se aud iar copiii.)* Îi auzi ? Sînt copiii mei. Locuiesc în capul lui Ștefan. Știi ce le spun ? Faceți, mă, gălăgie ! Bocăniți, că du' nen'tu Ștefan îi plac copiii. *(Rîde.)* În fiecare zi mă uit să văd, nu s-a făcut vreo gaură și-au căzut ? *(Se aude vioara, Gogu bate în perete.)* Mai taci, mă ! Odihnește-te ! Vrei s-ajungi Paganini ? *(Recunoaște.)* Vezi ce-i omu' ? Dacă aleargă ai mei, tac din gură. Dacă scîrțîie ăsta, mă deranjează...

(Gogu continuă să deretice. Ștefan s-a dezmeticit și adună și el haine, căutîndu-le, caraghios, pe sub masă și pe sub pat. Maria îi privește, amuzată.)

* *Planul amintirilor*

(Se aud zgomotele specifice unui film cu cow-boy : cai alergînd, împușcături, țipetele indienilor, mugetul vitelor.)

MARIA : Stai cuminte !
ȘTEFAN : Ce fac ?
MARIA : Uite-te la film !
ȘTEFAN : Mă uit !
MARIA : Te uiți la mine...

(Nu mai poate vorbi, pentru că el o sărută.)

UN GLAS : Hei ! Ați venit să vă sărutați ?

(Împușcături și galop în film.)

ȘTEFAN : Ce-ți pasă ?
UN GLAS : Nu văd.
MARIA : Mă faci de rîs !
ȘTEFAN : Ce-i pasă lui !
MARIA : Hai să mergem !
ȘTEFAN : De ce ?
MARIA : O să-mi fie rușine cînd s-aprinde lumina.
ȘTEFAN : Păcat de film !
MARIA : Tot n-ai văzut nimic din el !

(Deasupra se aud, foarte tare, copiii lui Gogu.)

GOGU : Trebuie să dau stingerea. Altfel rămîn fără nici o pernă.
MARIA : Se bat cu pernele ?
GOGU : O necăjesc pe-a mai mare.
ȘTEFAN *(iese de sub masă)* : Ce au cu ea ?
GOGU : Au văzut-o plimbîndu-se de mînă cu un băiat.
MARIA : Cîți ani are fata ?
GOGU : Șaptesprezece. E timpu'... Noi, în familie, sîntem cam iuți. Am șapte copii. N-ai crede, nu-i așa ?
MARIA : Să-ți trăiască !
GOGU : Ăștia mai mici, cărora nu le-a mirosit a fustă, aruncă în ea cu perne și cîntă : „Se țineau de mînă ! Se țineau de mînă !"... E ! Am venit, lecția de table i-am dat-o... Să-ți plătești meditatoru', mă ! *(Confidențial. Mariei.)* Nu prinde deloc jocu' ăsta. Chestiune de glagorie. Dacă n-are omu'... n-are ! Cum te naști.
ȘTEFAN *(iritat de trăncăneala lui)* : Iar te-ai uitat vorbind ? Speeeeeli, toată ziua, parc-ai fi Suzana.
GOGU : Cu el nu poți să discuți decît probleme grave. Păcat că nu-l trimit la O.N.U. Acolo i-ar plăcea lui.
ȘTEFAN : Trei muieri nu trăncănesc cît tine.
GOGU : Ce știi tu cît trăncănește o muiere ? Vino să stai o zi cu nevastă-mea și-ți schimbi opiniile. *(Scurt.)* Mă retrag ! Îmi pare bine de cunoștință. Noapte bună ! *(Iese.)*
MARIA : Noapte bună !
ȘTEFAN : Te-a ametit ?
MARIA : E simpatic. Îmi plac oamenii deschiși.
ȘTEFAN : Sîntem prieteni. De unde ai știut adresa mea ?
MARIA : Cînd vrei, afli. Te-ai speriat cînd m-ai văzut ?
ȘTEFAN : Îhî.
MARIA : Dacă atunci aș fi avut mintea de-acum, te ceream de bărbat și gata. Cînd am văzut că nu vii, m-am hotărît să văd ce-i cu tine. Nu mai am or-

goliul de la douăzeci de ani. Ai rămas să joci table ?

ȘTEFAN : Scuză-mă că n-am venit la teatru. Mă gîndeam că m-aștepți. De-aia am fost furios, m-am certat și cu Gogu. N-am avut cu ce să mă îmbrac. *(Privirea Mariei cade pe grămada de haine din pat.)* Astea mi-au rămas mici.

MARIA : Dar ai vrut să vii ?

ȘTEFAN : Da. N-am mai avut timp să-mi cumpăr haine și... *(Gălăgia copiilor amuțește brusc.)* A dat stingerea. *(Ia o cămașă.)* Scuză-mă ! Vreau să mă schimb.

MARIA : Rămîi aici. *(Ia sacoșa.)* Mă duc eu în bucătărie.

ȘTEFAN : Acolo e și mai jale.

(Maria trece în bucătărie. Vioara se aude iar, dar în surdină.)

MARIA *(din bucătărie)* : Mamă, Doamne ! Ai un halat ?

ȘTEFAN : Pe ușa de la baie. Ce vrei să faci ?

MARIA : Să scot puțin la lumină vasele astea.

ȘTEFAN : Lasă-le ! Vine Suzana mîine. Azi a spălat rufe.

MARIA : Cine e Suzana ? O femeie care-ți face curat ?

(Se aud : ușa de la baie, o cratiță lovită, apa la robinet.)

ȘTEFAN : O babă plicticoasă, care mă bate la cap tot timpul.

(Maria revine. Pe o tavă aduce o sticlă de vin și pahare.)

MARIA : Ești uricios. Destupă sticla !

ȘTEFAN *(mirat)* : Ai adus tu băutură ?

MARIA : Am motivele mele. De-aia am ținut să ne vedem neapărat, azi. *(Ciocnesc.)* Noroc, Ștefane ! Felicitări !

ȘTEFAN *(nedumerit)* : Că ne-am făcut planul ?

MARIA *(rîde)* : Planul ! Astăzi împlinești cincizeci de ani.

ȘTEFAN *(uluit)* : Azi ? Da, așa-i !

MARIA : Eram sigură că ai uitat ! La mulți ani !

ȘTEFAN : Cum de ți-ai amintit ?

MARIA : Femeile au memoria mai bună. *(Scoate din poșetă un pachet.)* Poftim, să-ți amintească ziua de azi.

ȘTEFAN : Mulțumesc. *(Desface pachetul : o cravată.)* E frumoasă.

MARIA : Nu știam ce haine ai. Am asortat-o la culoarea ochilor tăi, albaștri. Mă bucur că ai ochi frumoși.

ȘTEFAN : De ce ?

MARIA : Ochii nu îmbătrînesc niciodată. Toată viața o să mă uit la ei și vor fi la fel de frumoși. Ție îți plăcea părul meu. Așa îmi spuneai atunci.

ȘTEFAN : Îmi place și acum.

MARIA : Cînd o să îmbătrînesc, n-o să-ți mai placă, pentru că o să albească.

ȘTEFAN *(rîde)* : O să-ți cumperi o perucă la fel de frumoasă.

MARIA : Ce gospodină ! M-am apucat de ceva și... Mă duc să mă schimb. Să nu vii în bucătărie !

ȘTEFAN : Și, dacă vin ?

MARIA : Să nu vii !

(Iese în bucătărie. Ștefan privește lung după ea, te așteptai să calce consemnul.)

ȘTEFAN : Dacă m-aș duce, ar țipa ? *(Își șterge fruntea.)* Poate că n-ar țipa. Nu prea știi ce gîndește cu adevărat. S-ar putea să mă socotească prost... Sau să se supere. De ce să se supere ? Atunci, de ce a venit aici ? Înseamnă că nu m-a uitat. M-a ținut minte mai bine de douăzeci și cinci de ani ! Cristian n-ar sta pe gînduri... Băiat de la țară, vorba lui ! Poate că are și el dreptate...

(Se hotărăște brusc, face doi pași spre ușă, dar Maria tocmai intră, îmbrăcată în halatul lui de casă. Pricepe intenția și se fistichește. Conversația se lasă greu.)

MARIA *(cu glas alterat)* : Vrei o cafea ?

ȘTEFAN : Aș bea.

MARIA : Îți fac imediat. Stai în fotoliu și citește ziarul.

(Iese în bucătărie. Vor conversa prin ușa deschisă. Ștefan se așază în fotoliu, își pune ochelarii. Se aud zgomotele din bucătărie.)

ȘTEFAN *(nu poate citi)* : Ai găsit ibricul ?

MARIA : Da. Cafeaua unde e ?

ȘTEFAN : În cutia roșie.

MARIA : Am găsit-o. Vrei să mănînci ceva ? Văd aici niște friptură. S-o încălzesc ?

ȘTEFAN : Aș mînca. Ție nu ți-e foame ?

MARIA : Am mîncat. Nu prea e cafea.

ȘTEFAN : Cită e.

MARIA : Pot să te-ntreb ceva ? Dacă nu ești lîngă mine, am curaj.

ȘTEFAN : Întreabă-mă.

MARIA : Atunci, unde ai plecat ? N-ai mai vrut să mă vezi ?

ȘTEFAN : Ba da. Am plecat pentru o săptămînă și am stat șase luni. Așa era atunci viața de activist.

MARIA : De ce nu mi-ai scris ? Am așteptat toată vara, și iarna.

ȘTEFAN : Speram să scap o zi-două, să vin acasă. După șase luni, m-am gîndit că a trecut prea mult timp.

MARIA : Șase luni ? Te-am așteptat un an.

ȘTEFAN : A fost nevoie de un secretar de sfat într-un raion prăpădit. Eram cel mai tînăr și m-au trimis pe mine... vreo trei ani. Cînd m-am întors, nu te-am mai găsit.

MARIA : Ciudat om ești și tu, Ștefane ! Și eu eram prea tînără și proastă.

ȘTEFAN : Ești singură de mult ?

MARIA : De mult.
ȘTEFAN : Ți-a fost greu ?

(Maria intră cu ceașca de cafea, o farfurie, o bucată de friptură, tacimuri, pe o tavă.)

MARIA : Citeodată. E greu să crești singură un băiat.
ȘTEFAN *(își scoate ochelarii)* : Unde e băiatul ?
MARIA : Lasă-i ! Îți stă bine cu ochelari.
ȘTEFAN : Îi port numai cînd citesc. Ce face băiatul ?
MARIA : A venit acasă. A terminat școala.
ȘTEFAN : Ce școală ?
MARIA *(ezită)* : Liceul industrial. A stat la bunici.
ȘTEFAN : Ce meserie a învățat ?
MARIA : Strungar.
ȘTEFAN : Foarte bine. Îl aduc în echipa mea. Vrei să se angajeze ?
MARIA : Da... am și vorbit la direcție. Te rog să-l ajuți.
ȘTEFAN : Nimic mai simplu. Mă bucur că s-a nimerit așa.
MARIA *(caută un loc să se așeze)* : Ai la îndemînă un șervețel ?
ȘTEFAN : Cred că în sertarul de jos al șifonierului.
MARIA *(lasă tava pe masă și caută în sertar)* : Am găsit... *(Scoate o cutie de pantofi.)* Ce de fotografii ! Pot să mă uit ?
ȘTEFAN : Sînt vechi. *(Maria întinde șervețelul în fața lui, așază cafeaua și friptura, apoi răscolește în cutia cu fotografii.)* Noroc !
MARIA : Noroc ! *(Beau. Ștefan mănîncă.)* Ce tînăr ești aici ! Cine e cu tine ?
ȘTEFAN *(își pune ochelarii, se uită, rîde)* : O să-l cunoști. Poate mergem pe la el, să bem un vin bun.
MARIA : Sînteți rude ?
ȘTEFAN : L-am cunoscut la colectivizare. De cîte ori îl căutam, ziua-noaptea, nu era acasă. Într-o zi, m-am înfuriat și m-am așezat lîngă un cuptor de pîine, să-l aștept. De la un timp, mi s-a părut că aud dinăuntru o răsuflare grea. Mă uit, și în cuptor, el ; abia-și trăgea sufletul. „Ce faci, mă, omule, acolo, te-ai pus la copt ?"
MARIA *(rîde din toată inima)* : S-a înscris ?
ȘTEFAN : M-am pus cu lămuritul pe el și s-a-nscris. Amintiri.
MARIA : Știu că ai !
ȘTEFAN *(pe gînduri)* : Și mai așa, și mai așa. Ăștia, care am fost activiști, cîndva, avem pieptul plin de amintiri.
MARIA *(altă fotografie)* : Aici erați în excursie ?
ȘTEFAN : Ce excursie ? ! Eram la Salva-Vișeu. Uite, ăsta înaltul... Un tip extraordinar. Avea darul vorbitului. Parcă turna foc în noi. Toate fetele erau îndrăgostite de el. Cine știe pe unde-o mai fi ! A trecut un cablu și i-a retezat amîndouă picioarele, de sub genunchi. Într-un timp am auzit că era portar la o întreprindere.
MARIA : Doamne, Ștefane, multe ai mai făcut ! Ce sînt astea ?
ȘTEFAN : Care ?
MARIA : Astea. Plicurile astea. *(Scoate un teanc de plicuri, legate cu o ață.)* E scris numele meu !... Pot să citesc ? De ce sînt aici ? *(Citește o scrisoare.)* „Dragă Maria... Tot îmi propun să vin acasă, dar nu mai reușesc. Mă scol în zori și nu stau o clipă. Aseară, cînd mă înapoiam acasă, s-au luat unii după mine, să mă bată. Dacă nu aveam revolverul, să trag în aer, o pățeam". *(Deschide altă scrisoare, citește.)* „Astăzi am uitat să mănînc. Am deschiaburit tot satul. Numai de-aș putea vreodată să uit ce-am văzut... Trebuie să respectăm întocmai toate instrucțiunile. Cu o mînă țin tocul și cu alta o bucată de mămăligă prăjită pe plită. Mi-a dat-o gazda, o bătrînă cumsecade".
ȘTEFAN : Își pierduse băiatul pe front și, de dorul lui, mă îngrijea pe mine. În fiecare seară găseam feliile de mămăligă calde. Le ungeam cu untură și mîncam. Era sărăcie mare.
MARIA *(citește altă scrisoare)* : „Dragă Maria, ți-am scris atîtea scrisori cu tot felul de necazuri... Nu ți-am spus niciodată că mi-e dor de tine. S-au împlinit patru luni de cînd am plecat de-acasă. Visez uneori să mergem împreună la cinema sau la dans. Dacă nu sînt, cumva, prea bătrîn, de-acum, pentru dans. Am trecut prin atîtea, cît pentru șapte vieți".
(Vine în spatele lui, îl îmbrățișează.)
ȘTEFAN : Nu știu cum de-au rămas uitate în cutia asta.
MARIA : Așa a fost, s-ajungă la destinatar.
ȘTEFAN *(încearcă să glumească)* : Am citit în ziar că o scrisoare a făcut pe drum o sută de ani...
MARIA : Au întîrziat și astea destul ! Pentru mine, au trecut o sută de ani.

(Cu un gest neprevăzut, Ștefan îi cuprinde genunchii în brațe și o ridică deasupra capului. O privește și izbucnește într-un hohot de ris bărbătesc. Îi dă drumul încet, ea alunecă de-a lungul lui, și, cînd ajung față-n față, se înlănțuie într-un sărut pătimaș.

Maria se desprinde de el, își șterge fața cu palma, să se limpezească. Ștefan dă drumul aparatului de radio. Se transmite un tango.)

ȘTEFAN : Noroc, Maria ! Vreau să bem !
MARIA : Noroc, Ștefane !
ȘTEFAN : Trebuie să-l bei tot.
MARIA : Mă îmbăt.
ȘTEFAN : Trebuie să te-mbeți și tu o dată. Bea ! Te rog ! Așa. Te simți bine ?
MARIA : Prea bine. Mă tem că o să mă-nvăț răsfățată. Mi se învîrtește capul.
ȘTEFAN *(rîde)* : În ce parte ? *(O privește atent.)* Nu-i nici un pericol. Se-nvîrtește încet. Uite-te la al meu. Vezi cum se-nvîrtește ?
MARIA : Nu.

ȘTEFAN : Pentru că se-nvîrtește prea repede. Cînd se-nvîrtește prea repede, pare că stă. Dacă ar avea o elice, aș zbura în tavan. Dansezi ?

MARIA : Crezi că mai știu ?

(Dansează. Ștefan dansează cam de „modă veche", dar cu oarecare eleganță și cu simțul ritmului. Radioul se aude nefiresc de tare, pentru cît obișnuiește Ștefan. În balcon apare Doina, în pijama, curioasă să vadă ce se întîmplă. Îi vede pe cei doi dansînd pierduți și, un timp, nu are puterea să plece...)

ȘTEFAN *(șoptit, pătimaș)* : Merită s-aștepți o clipă ca asta ! S-aștepți și să crezi că trebuie să vină, inevitabil, ca și moartea. Și, dacă ai apucat s-o trăiești, poți să mori liniștit. *(O sărută discret, ca o părere. Ea simte sărutul și îl strînge în brațe.)* Am irosit douăzeci și cinci de ani. M-am gîndit de multe ori la tine. N-am apucat să-ți spun cît mi-ești de dragă.

MARIA : Ai fost tot timpul singur ?

ȘTEFAN : Da. M-am deprins să vorbesc cu mine, cînd sînt acasă. *(Amuzîndu-se.)* Zic : „Ia să fac eu patul și să mă culc" sau „Ar trebui să mai cumpăr și altceva de mîncare". Și, a doua zi, din obișnuință, cumpăr tot salam, și băieții rîd de mine. Mi-e lene să deschid gura. Vînzătorul știe ce să-mi servească doar cînd mă vede... *(Se termină melodia. Dansînd, Maria a călcat pe o pereche de pantaloni. Îi ridică.)* I-am aruncat ! Din tot teancul ăsta, nici unii nu-s buni pe mine. Așa stau, căscați. *(Maria rîde.)* O să-mi pun brîu.

MARIA : Mi-ai dat să beau și rîd ca o proastă. Sînt amețită.

ȘTEFAN : Și eu.

MARIA : Tu n-ai băut mult. *(Ia de pe masă o carte și își face vînt.)* M-am încălzit. Ce carte e asta ? „Versuri de dragoste". A cui e ?

ȘTEFAN : Cred că a Doinei.

MARIA : Cine e Doina ?

ȘTEFAN : Fata lui Stroe. Cel care te-a adus la mine.

MARIA : Un tip cam posac.

ȘTEFAN : Da' nu-i rău !

MARIA : Credeam că e cartea ta.

ȘTEFAN : Nu știu nici o poezie de dragoste. Mi-ar fi plăcut să-ți recit o poezie frumoasă. Cum îi citește Cristian, Doinei. Și să mă plimb cu tine de mînă, ca ei, și să te sărut în parc. Vezi, Maria, ce repede se schimbă omul ? De ce mă privești așa ?

MARIA *(grav)* : Ce frumos ești tu, Ștefane !

ȘTEFAN : Da ? ! !

MARIA : Sînt prea bătrînă pentru tine !

ȘTEFAN *(rîde)* : Sînt frumos ! *(Strigă.)* Sînt cel mai frumos bărbat !

MARIA : Ștefane ! Dacă te-aude cineva ?

ȘTEFAN : Și ce, dacă m-aude ? Pînă acum m-a auzit cineva ? I-a păsat cuiva de mine ? Să nu-i pese nici acum.

(O nouă melodie. Dansează iar. Maria dansează cu capul rezemat de pieptul lui Ștefan. Amîndoi sînt furați de gînduri.)

* Planul amintirilor

MARIA : Ai fost ?

ȘTEFAN : Da.

MARIA : Ce ți-a spus ?

ȘTEFAN : O să leșini.

MARIA : Nu mă mai fierbe. Ce ți-a spus ?

ȘTEFAN : Nu mai lucrez în fabrică.

MARIA : Activist ? O să fii activist ?

ȘTEFAN : A zis că sînt combativ, că am spirit revoluționar.

MARIA : Combativ ?

ȘTEFAN : Curajos. A zis că activistul trece prin multe, trebuie să fie curajos.

MARIA : Ești curajos ?

ȘTEFAN : Dacă vrei, te sărut în mijlocul străzii.

MARIA : Asta-i curaj ?

ȘTEFAN : Ce e ?

MARIA : Indecență.

ȘTEFAN : Atunci... am curajul să fiu indecent. *(O sărută.)*

MARIA : Ești nebun ? Aici, în fața Județenei ?

ȘTEFAN : Ce dacă ? Sînt un tînăr îndrăgostit. Dacă vrei, pot să strig, s-audă toată Județeana.

MARIA : O să lași o impresie foarte bună.

ȘTEFAN *(strigă)* : Sînt îndrăgostit ! O iubesc pe tovarășa Maria. Are optsprezece ani, și e slabă ca o scîndură. Hei, unde fugi ?

MARIA *(mai de departe)* : Dacă nu ești serios, la revedere ! Nu mă fac de rîs.

ȘTEFAN : Păi, activiștii n-au dreptul să iubească ? Nu sînt oameni, ca toți ceilalți ? *(Maria fuge.)* Ia uite, ce fuge ! Hei, nu alerga, că te ia vîntul !

(Maria îl strînge în brațe. Se opresc din dans. Cuvintele ei sînt, evident, un răspuns la ceea ce s-a auzit.)

MARIA : Erai un nebun !

ȘTEFAN : Eram tînăr.

MARIA : Tînăr și nebun. Numai suflet. Nu-ți păsa de nimeni !

ȘTEFAN : Încă nu văzusem multe.

MARIA : Aveai un fel al tău de a rîde...

ȘTEFAN : Cum ?

MARIA : Tare și gîlgîit.

ȘTEFAN : Cum gîlgîit ?

MARIA : Ca atunci cînd bei din sticlă.

ȘTEFAN : Rîs din sticlă ?

(Rid. La radio se transmite muzică populară. Au așteptat, îmbrățișați, dansul următor, acum se desprind. Ea îi ia mîna și îi mărturisește cu o gravitate pe care el n-o înțelege.)

MARIA : Ștefane, sînt cea mai fericită femeie din lume ! Mi-e frică !

ȘTEFAN : De cine ? Stai în brațele mele, să te apăr. *(Ea se lipește, fericită, de pieptul lui.)* A meritat s-aștept o jumătate de viață noaptea asta !... Bine că n-am îmbătrînit de tot, fără s-o trăiesc ! Citeam prin cărți și nu puteam să-mi imaginez. Acum pot să înțeleg și patima, și gelozia, și sacrificiul pentru bucuria asta mare, pe care sufletul nostru o culege atît de rar.

MARIA : Ștefane, îmi vine să plîng. Ce proaste sîntem noi, femeile ! *(Se desprinde de el.)* Ștefane, ți-a fost vreodată dor de mine ? Să nu mă minți !

ȘTEFAN : Mi-a fost, de multe ori.

MARIA : Nu mă minți ?

(Ștefan se duce la fereastră, rupe o floare.)

ȘTEFAN : Stai cu fața-n sus ! *(Îi scutură petale pe față. Scena o amintește pe cea dintre Doina și Cristian. Ca și tînărul, Ștefan se apleacă, o sărută. Strigă.)* Doinaaa ! Cristiaaaan !

MARIA *(speriată)* : Ștefane ! Sperii lumea !

ȘTEFAN : Care lume ?

MARIA : Se-aude la Gogu.

ȘTEFAN : Nu mai e nimeni ! Sîntem singuri în tot universul. Cum poți să crezi că mai există cineva ? Clipa asta aș vrea s-o trăiesc cu încetinitorul, să mi se pară fără sfîrșit...

MARIA *(cu capul rezemat de umărul lui)* : Ștefane, îți sînt foarte recunoscătoare. Ți-aș săruta mîna, dacă nu mi-ar fi rușine. Cum pot unele femei să uite o clipă frumoasă dăruită de un bărbat ? Eu n-aș putea s-o uit. Dacă n-ai omorî, te-aș privi în față și ți-aș spune : „Prostule, tot n-am să uit, tot n-am să te urăsc !“

ȘTEFAN *(uimit de patima din glasul ei)* : Maria !

MARIA *(se reculege)* : Nu te supăra pe mine. Asta e noaptea vieții mele !

(În ușă apare Gogu, în cămașă de noapte peste pantaloni și papuci. Cum stau, Maria pare că-l susține pe Ștefan.)

GOGU *(îngrijorat)* : Ce-ai, mă, ți-e rău ?

(Cei doi tresar, apoi izbucnesc într-un lung hohot de rîs. Gogu se lămurește că nu e nimic rău.)

ȘTEFAN *(imitîndu-l, rîzînd)* : Ce-ai, má, ți-e rău ?

GOGU : Era gata s-ațipesc, cînd am auzit un strigăt.

ȘTEFAN : Ce strigam ?

GOGU : Doina ! Cristian ! Nevastă-mea zice : „Du-te, vezi ce-i cu Ștefan !“ *(Cei doi continuă să rîdă.)* Bine, rîdeți. Am înțeles. Nu sînt față proastă. Pricep dintr-o privire. Știu și ce lipsește.

(Dispare din cameră.)

ȘTEFAN : Gogule ! Stai, mă ! Stai cu noi.

MARIA : L-ai speriat. Bine că n-a venit cu tot blocul.

ȘTEFAN *(ca în tinerețe)* : Vrei să chem tot blocul ?

MARIA : Fii cuminte ! *(Îi astupă gura.)* Mă faci de rîs !

ȘTEFAN : Mi-ai mai spus asta. Știi cînd ? Știi ?

MARIA : Știu ! Atunci, în fața Județenei.

ȘTEFAN : N-ai uitat ?

MARIA : Mi-am amintit adîncuri. Cînd dansam.

ȘTEFAN : Și eu. *(Bucuros.)* Ne gîndeam la același lucru.

MARIA : Te porți ca atunci. De ce spun ăștia că ești ursuz ?

ȘTEFAN : Cine zice ?

MARIA : Oamenii. Că îți tună și-ți fulgeră !

ȘTEFAN : Așa e. N-am mai rîs de cîțiva ani.

MARIA : Tu ?

ȘTEFAN : Poate, de-atunci, de cînd am plecat pe teren. Tot ce-am trăit, tot ce-a trebuit să fac, nu mai era de rîs. Am rămas așa. Erau de făcut lucruri grele. Unele dintre ele, împotriva inimii ! Nu mai rîdea nimeni...

(În ușă apare Gogu, cu două sticle de vin în brațe.)

GOGU : Gata ! *(Arată sticla.)* A priceput fata ce lipsește ?

ȘTEFAN : De la M.A.T. ?

GOGU : Aiurea ! Doar eticheta. De la soacră-mea. Natural ! *(Toarnă.)* Hai noroc ! Meritã.

ȘTEFAN : Noroc, Gogule !

MARIA : Noroc, Ștefane ! La mulți ani !

GOGU : Mulți ani, de ce ?

MARIA : Azi împlinește cincizeci de ani.

GOGU : E și-ăsta un mut ! Zgîrcitule ! N-ai vrut să dai de băut. *(Rid.)* N-ai și tu o bucată de salam, prin frigider ? Asta-i mîncarea lui de bază. *(Ia o servietă veche, roasă, și dă o mică reprezentație comică.)* Vezi servieta asta ? A făcut colectivizarea, naționalizarea, două stabilizări și industrializarea. *(Rid.)* Cum ridică un deget, vînzătorul știe : salam de vară. Ridică două : salam de iarnă. O zi — una, o zi — alta, pentru variație. Pune, mă, și tu pe masă o bucățică de parizer. De ziua lui, adică lux.

(Rid zgomotos. Pe terasă apar, curioși, intrigați, Stroe și Doina. Cînd îi văd, cei trei izbucnesc și mai tare în rîs.)

GOGU *(arătîndu-l pe Stroe)* : Ia uite și la ăsta ! Doarme în pijama. *(Rid.)* Unde ți-e, mă, salopeta ? Apari așa în fața unei doamne ?

(Doina rîde. Stroe, lipsit de umor, asistă sobru la hohotele lor.)

MARIA : Luaţi loc !
GOGU : Vă cunoaşteţi, nu-i aşa ?
STROE : Ne cunoaştem. Tovarăşa care cere două camere.
GOGU : Ea e. *(Mariei.)* Dacă vrei să te treacă pe lista de două camere, fă-ne cîte o cafea !
STROE *(nefiresc de sobru)* : Nu beau la ora asta.
GOGU : Lasă, mă, să nu dormi ! *(Mariei.)* Şi două pahare : pentru domnişoara şi gravul ei tată.
DOINA : Fac eu cafeaua.
GOGU : Las-o pe tovarăşa ! Face mai de mult şi iese mai gustoasă.

(Rid. Maria trece în bucătărie.)

ŞTEFAN : Stai jos !
GOGU : Tot banii ăia-i dai ! Ce eşti, mă, aşa umflat ? Te-ai supărat că te-am trezit din somn ?
STROE : Nu e vorba de somn.
GOGU : Da' ce ? Spune, s-auzim şi noi.
STROE *(arată spre bucătărie)* : Cu tovarăşa...
GOGU : Ce-i cu ea ?
STROE : Nu e aşa simplu.
GOGU : Lasă, mă, nu discutăm acum lista de locuinţe.
STROE : Nu e vorba de asta. *(Lui Ştefan.)* Mă, Ştefane, ne cunoaştem de mult. Văd că... Să nu se-nnoade pe-aici. Tu eşti singur...
GOGU *(i-a pierit rîsul)* : Ce dracului vrei ?
STROE : Femeile sînt abile. Şi la mine... A venit, a plîns, că-i vine băiatul de la şcoală...
GOGU : Vine.
STROE : M-am interesat. M-am întîlnit cu un cunoscut comun. Nu vine de la şcoală.
ŞTEFAN : De unde vine ?
STROE : De la corecţie. De la şcoala de corecţie. *(Tăcere.)*
GOGU : Mă, Stroe, tu cauţi omul şi-n fund.
STROE : Vine, gata, poftim casa ? ! Trebuia să mă interesez...
ŞTEFAN : Şi, ce-ai aflat ?
GOGU : Lasă, mă, Ştefane ! Gura lumii !
ŞTEFAN : Ce-ai aflat ?
STROE : Femeia, cum să spun... Copilul îl are din flori. N-a fost măritată niciodată. Îţi dai seama ce educaţie a dat copilului, dacă a ajuns pe-acolo... Tu, Ştefane, ca bărbatul singur... Te ambalezi. După ce aştepţi de atîţia ani, meriţi o femeie serioasă.
GOGU : Asta, ce-are ?
STROE *(enervat)* : Are ! Nu voiam să-i spun toate odată. Are un băiat mai mare, fugit în străinătate.
DOINA : Tată ! De ce-i spui toate astea ?
STROE : Ştefan nu e un oarecare. În uzină are reputaţia lui ! Cel care mi-a spus... *(Confidenţial.)* Cred că a fost încurcat cu ea. Adică, ce, cred, că mi-a şi recunoscut. S-au despărţit pentru că ea s-a legat de şeful lui. Scandal mare şi cu ăla... O viaţă cam... E bine să ştii.
DOINA *(izbucneşte)* : Tată ! Eşti rău ! Eşti foarte rău !

(Fuge acasă prin balcon.)

STROE : Adică, să nu-ţi spun ? Ce fel de prieteni...
GOGU : Nu ştiu de ce, mă, Stroe, da' tu şi cînd ai dreptate, scoţi omu' din sărite.
STROE *(supărat)* : Prost, eu, că nu tac ! Nu e bine să-ţi pese de alţii. Ţi-ar plăcea s-ajungă pe mîna oricui ? Un bărbat singur, ca el, pică într-o clipă. Să ştie, pînă nu-i prea tîrziu.
GOGU : Acum ştie. L-ai făcut fericit ! Mulţi se-ngrijesc de fericirea noastră. Omul ar fi mai fericit, dacă nu s-ar îngriji toată lumea, şi în orice clipă, de fericirea lui !
STROE : Eu mi-am făcut datoria de prieten. Şi, dacă eşti nemulţumit, nu te mai plictisesc.

(Pleacă prin balcon. Cei doi rămîn tăcuţi pînă în momentul în care revine Maria cu cafelele.)

MARIA : Unde sînt ?
GOGU : Au plecat să se-mbrace. L-am luat peste picior. S-a supărat. Şi eu sînt cam neglijent.
MARIA : Rămîi aşa.
GOGU : M-am cam lungit cu vorba. Stăm, ridem şi mîine-dimineaţă ne ia legitimaţia la poartă.
MARIA *(lui Ştefan)* : Spune-i să mai rămînă. Ne simţeam atît de bine...
ŞTEFAN *(formal)* : Mai rămîi. Dă-mi o ţigară.
GOGU : Acum, cînd lumea se lasă de fumat, tu te-apuci ?
ŞTEFAN *(iritat)* : Ţi-am cerut o ţigară şi tu îmi dai un discurs. Aşa sînt eu, pe dos, nu ştii ? !

(Gogu îi dă o ţigară. Ştefan o aprinde, tuşeşte.)

GOGU : Ei, mai sînt zile. Ne mai vedem. Noapte bună ! *(Glumeşte fals.)* Nu beţi tot vinul, că... Noapte bună !

(Pleacă. Maria îl priveşte, nedumerită, pe Ştefan. Simte că s-a petrecut ceva.)

MARIA : Mai bei ?
ŞTEFAN : Beau !
MARIA *(toarnă, ciocnesc)* : Noroc !
ŞTEFAN : Noroc ! *(Bea tot paharul.)*
MARIA *(ca să spună ceva)* : Ţi-a fost sete.
ŞTEFAN : Cînd vine băiatul ?
MARIA : Îl aştept.

ȘTEFAN : De ce l-ai trimis să-nveţe în alt oraş ?
MARIA : A... a stat la bunici. L-au ţinut la ei. Nu bei cafeaua ? Se răceşte.
ȘTEFAN : A-nvăţat bine ? Eşti mulţumită de el ?
MARIA : Da, bine. Sînt mulţumită. Are dreptate Gogu, s-a făcut tîrziu. E timpul să plec !
ȘTEFAN *(fără voie, din ce în ce mai inchizitorial)* : A terminat liceul industrial ?
MARIA *(incurcată)* : Liceul industrial. Bea cafeaua !
ȘTEFAN : Nu beau. De ce-ai făcut un singur copil ?
MARIA : Atît am avut.
ȘTEFAN : Măcar doi... Ţi-ar fi plăcut să ai doi ?
MARIA : Fiecare, cîţi are. S-a întîmplat ceva ?
ȘTEFAN : Ce să se-ntîmple ?
MARIA : Erai mai bine dispus.
ȘTEFAN : Cît ai fost în bucătărie, m-au luat gîndurile. L-am prins azi pe Victor cu minciuna. Îl cunoşti ?
MARIA : Un băiat tînăr...
ȘTEFAN *(răstit)* : Şi, eu nu suport minciuna !
MARIA : Nu fi şi tu prea aspru.
ȘTEFAN : De ce să nu fiu aspru ? Eu cred în el şi deodată aflu că-mi înşală buna-credinţă.
MARIA : Cine ştie de ce te-a minţit ? Viaţa e complicată. Poţi să ştii ce s-a-ntîmplat ?
ȘTEFAN : Viaţa complicată justifică orice ? ! Poţi să minţi, poţi să furi ! Viaţa e complicată ! Dacă eşti corect, spuă adevărul chiar dacă viaţa complicată te constrînge să minţi... *(Sentenţios.)* Sau minţi pentru că aşa ţi-e firea !

(Tăcere. Maria îşi caută repede poşeta.)

MARIA : Trebuie să plec ! E tîrziu. *(El se ridică.)* Nu ! Te rog ! Nu vreau să mă conduci. Mi-a plăcut gîndul că te caut. Îmi place să plec singură. Te rog ! Noapte bună !
ȘTEFAN *(incapabil să aibă un gest tandru)* : Noapte bună !

(Maria iese repede. Ştefan priveşte după ea, apoi se trînteşte în pat, furios.)

PARTEA a II-a

Acelaşi decor.

Ştefan stă pe marginea patului. Suzana mătură. În tavan bate Gogu. În apartamentul din dreapta se aude acelaşi exerciţiu monoton şi enervant, de vioară.

ȘTEFAN : I s-a făcut iar de table. Poţi să-i spargi şi capul, dacă joci table cu el, te iartă.
SUZANA : Îţi pare rău ?
ȘTEFAN : Mi-o fi părînd bine.
SUZANA *(măturînd)* : Ridică picioarele ! Dacă te mătur, nu te mai însori. Doamne fereşte !
ȘTEFAN : Dă mai încet. Nu vezi ce praf ridici ?

(Suzana se opreşte puţin din măturat, enervată de vioară.)

SUZANA : Ăsta nu mai învaţă şi altceva ? De cînd îl ştiu, tot scîrţa-scîrţa.
ȘTEFAN : Vine şi miros de mîncare. Parcă găteşte cu seu.
SUZANA : Zicea Gogu ceva... E adevărat ?
ȘTEFAN : Ce mai zicea ? Mereu zice el cîte ceva.
SUZANA : Păi, despre o femeie.
ȘTEFAN : Prostii de-ale lui Gogu ! Dumneata ai fi în stare să mă vinzi şi pe-o ceapă degerată, numai să scapi de mine.
SUZANA : Treci la masă ! Nu vezi că vreau să mătur ? *(Ştefan se aşază la masă.)* Am auzit că e femeie la locul ei.
ȘTEFAN : Ai şi auzit ! Repede auzi dumneata. Nu mă fac eu de rîs, acum, la bătrîneţe. Nu-i vorba despre nici o femeie.
SUZANA : Degeaba faci pe misteriosu'.
ȘTEFAN : Ce mister ?
SUZANA : Păi, eu nu văd urme prin casă ? Cine-a spălat tacîmurile ? Tu nu le freci cu „Vim".
ȘTEFAN : Toate le vezi ! Dacă aveau la miliţie unu' ca tine, băga spaima-n hoţi !

(Undeva se aude un copil foarte mic plîngînd. Ar fi imposibil să localizezi unde. Cineva nervos bate în ţeava caloriferului, probabil, ca să nu mai plîngă copilul.)

SUZANA : Nu sînt mari camerele astea, da' parcă locuieşti la un loc cu tot blocu'. Nu te plictiseşti.
ȘTEFAN : Iar a mai născut una.
SUZANA : La zece.
ȘTEFAN : Şi se-aude pînă aici ?

SUZANA : Pe răsuflătoarea de la baie. *(Se aud bătăi în tavan.)* Răspunde-i omului !
ȘTEFAN : Și, dacă nu vreau ? Doina e acasă ?
SUZANA : Acasă.
ȘTEFAN *(bate în peretele din stînga)* : Doiniţo ! Doiniţo !

(Doina apare în balcon. Fereastra e deschisă.)

DOINA : M-ai chemat ?
ȘTEFAN : Vrei să-mi faci o cafea ?
DOINA : Îţi fac.

(Doina pleacă de la fereastră. Gogu bate iar. Furios, Ștefan ia mătura și bate cu coada în tavan.)

SUZANA : Cafea, la ora asta ?
ȘTEFAN : Da, la ora asta. Dumneata ai întotdeauna ceva de spus.
SUZANA : N-o să dormi.
ȘTEFAN : Poate că nu vreau să dorm.
SUZANA : Și, ce să faci ? Să te gîndești ?
ȘTEFAN : Să mă gîndesc. Ce e rău în asta ?
SUZANA : La ce să te gîndești ?
ȘTEFAN : La lumea asta mare !
SUZANA *(aranjează florile)* : La toate te gîndești, numai la ce trebuie, nu ! Mai bine te-ai gîndi la ce trebuie.
ȘTEFAN *(enervat)* : Faci ce faci, tot acolo ajungi ! Altceva nu mai știi ! O ţii lna și bună.
SUZANA : O ţin, pentru că am auzit că e femeie de treabă, potrivită pentru tine, are copil de crescut. Am auzit...
ȘTEFAN *(explodînd)* : Iar ai auzit ? Mereu auzi cîte ceva de la farfaraua asta de Gogu ! Ce vrei dumneata de la mine ? Spune-mi și mie : ce vrei ? Ca să știu.
SUZANA : Să nu mai fii singur. Asta vreau.
ȘTEFAN *(amar)* : Așa mi-e dat mie, să rămîn singur. Acuma, știi ? Am o fire păcătoasă. Nu stă nici o femeie lîngă mine.
SUZANA *(oftează)* : O să ajungi bătrîn și n-o să aibă cine să-ţi deschidă ușa. Să vezi ce bine e !
ȘTEFAN : Dacă asta e soarta mea !
SUZANA : Eu nu știu cum vrei să fie femeia aia potrivită pentru tine.
ȘTEFAN : Sinceră. Mai întîi, sinceră.
SUZANA : Păi, toate femeile sînt mincinoase ? Poate, le vezi tu așa. Gogu zicea că asta e femeie cu scaun la cap, că o cunoști de mult. Ce mai are ? *(Ștefan tace.)* Ce mai are ?

(Ștefan tace. Doina vine cu cafeaua.)

DOINA : N-am făcut-o prea tare.
ȘTEFAN : Uite cine o să aibă grijă de mine ! O să mă-ngrijești, Doiniţo, cînd o să fiu bătrîn ? Pînă atunci, învăţ să mă joc cu copiii.
SUZANA : Să ai copiii tăi.
ȘTEFAN *(ironic)* : Te cred ! Am tot timpul să-i fac. Tînăr sînt, viaţa e înaintea mea ! Întreab-o și pe Doina ce părere are despre asta.
DOINA : Nene Ștefan ! Iartă-l pe tata !
ȘTEFAN : Mi-a spus ce știa.
DOINA : Niciodată nu te-am văzut așa, ca atunci cînd erai cu ea.
ȘTEFAN : Cum eram ?
DOINA : Îţi luceau ochii. Spun o prostie : semănai cu Cristian.
ȘTEFAN : Tineri, amîndoi.
DOINA : De ce rîzi ? Parcă atunci te vedeam prima dată. Rîdeai, cum să-ţi spun, rîdeai cu toată fiinţa.
ȘTEFAN : Prostește !

(Doina pleacă supărată.)

SUZANA : Ar face bine să se mărite mai repede. O să-i spun eu verde-n față lu' Cristian : ce-ai de gînd, băiatule ? Vreau s-o mărit !
ȘTEFAN : Unu, doi, o aranjezi și pe ea ! Mai bine deschideai o agenţie de măritiș, că altceva n-ai în cap.

(În vestiar se aude Gogu agitînd cutia de table.)

GOGU *(afară)* : A sosit meditatorul ! Profesorul, dragă !

(Ostentativ, Ștefan se lungește pe pat. Intră Gogu.)

GOGU : Văd că ţi-ai făcut cafeluţa. Babo, pune și mie de-o cafea, că am sosit la lecţie.
SUZANA : Da' ce, am îmbătrînit la ușa ta ?
GOGU : Atîta îmi mai trebuia. M-aruncam de la etaj.
SUZANA : Te-aruncam eu !

(Iese, supărată, în bucătărie. Gogu rîde cu poftă.)

GOGU *(strigă prin ușă)* : Să n-o faci prea dulce. Numai o linguriţă de zahăr.
SUZANA *(din bucătărie)* : Altceva nu mai comanzi ?
GOGU : Mă, nu știu ce-ai face tu fără baba asta. Mare plictiseală ar fi la tine ! Hai, treci la masă ! Răzbună-te ! D-aia are omul prieteni, să-l tragă de mînecă, dacă o ia razna.
ȘTEFAN : N-am chef s-o luăm de la cap. Parcă ești Suzana. Capitolul ăsta l-am încheiat.
GOGU : Bravo, mă ! Uite la el, ce modern ! Și, eu, care te credeam de modă veche...
ȘTEFAN : Modă veche, modă nouă...
GOGU : Modă nouă ! Suflet cu robinet ! Vrei să-l deschizi, îl deschizi, vrei să-l închizi, îl închizi. Sentimente la comandă.
ȘTEFAN *(rîde)* : Du-te dracului, cu robinetele tale.
GOGU : Păi, nu-i așa ? Apă caldă, apă rece ! Poc, poc ! Asta se cheamă luciditate, mă ! Înainte, omul cînd se despărţea de-o iubită, suferea, ofta, plîngea. Acum devine

lucid. Adică, e ruşine să mai oftezi după cineva.

ŞTEFAN : Vreau să te-aud şi pe tine vorbind o dată serios.

GOGU : Asta e, că vorbesc serios ! Cine mă pricepe. Ştii cine o să îndrepte lucrurile ?

ŞTEFAN : Tu.

GOGU : Maria, că-i femeie înţeleaptă. Şi n-are robinet la suflet. Tu m-ai dezamăgit.

ŞTEFAN : D-aia sufăr !

GOGU : Tu crezi că viaţa e o linie dreaptă, trasă cu creta pe asfalt.

ŞTEFAN : Aşa trebuie să fie.

GOGU : Lasă, mă, cum trebuie ! Păi, nu e ! Primul lucru care ne-nvaţă mama e să nu mințim. Şi mințim toată viaţa !

ŞTEFAN : Eu nu mint !

GOGU : Tu ai vrea aşa : „Ştim ce e bine şi ce e rău ? Aşa să fim !"

ŞTEFAN : Ar fi minunat.

GOGU : Ar fi, da' nu e. Viaţa e întortocheată ca funia-n sac. Trebuie să ai înţelegere, răbdare.

ŞTEFAN : Răbdare şi înţelegere. Răbdare şi indulgenţă. O să fim altfel, o să fim minunaţi ! Deocamdată, să ne suportăm meschini, pentru că odată, cîndva, o să fim aşa cum ne dorim. De ce nu acum ? Ce ne lipseşte ?

GOGU : Cred că e ceva în noi care nu s-a copt încă.

ŞTEFAN : Totul se explică. Nu mai suport explicaţii. Toată viaţa am luptat cu atitudinea asta de indulgenţă.

GOGU : Ştii ceva, mă, Ştefane ? Oamenii ca tine pot să facă mult bine şi mult rău. Cu cea mai bună intenţie.

(Pe balcon apare Stroe. Ezită, apoi intră, fără să dea bună ziua.)

GOGU : Intră, mă ! Adu' iar o bucurie !

STROE : El nu e ca tine. A înţeles ce i-am spus. Te felicit, Ştefane !

GOGU : Dacă-l feliciţi tu, nu miroase a bine. Ce-ai făcut, mă ?

STROE : Nu s-a lăsat influenţat. N-a admis ca băiatul femeii să lucreze la noi.

GOGU : Cum, n-a admis ?

STROE : E şeful strungăriei şi a refuzat angajarea.

GOGU *(lui Ştefan)* : Ai făcut tu una ca asta ? Să-ţi fie ruşine !

STROE : Ştii de unde vine !

GOGU : Păi, e o lege care ne obligă să avem grijă de el.

STROE : Să lucreze la lăcătuşerie. Acolo e singur. O să fie mai departe de ceilalţi. Pînă vedem ce-i cu el.

GOGU : Pînă-l vedem înrăit de situaţia lui de oaie rîioasă.

ŞTEFAN : Nu l-am pus eu să spargă chioşcuri cu răcoritoare !

GOGU : Pe jumătate — o copilărie.

STROE : Azi un chioşc, mîine un magazin...

GOGU : Depinde de noi, dacă o să fie aşa. Fii mai indulgent, Ştefane !

ŞTEFAN *(izbucneşte)* : La vîrsta lui, lipeam afişe împotriva războiului, ameninţat să fiu împuşcat. Cine era indulgent cu mine ?

GOGU : Poate că băiatul a fost prea singur.

ŞTEFAN : Dar unde a trăit ?

GOGU : Între oameni, dar poate că singur. Poţi să stai în mijlocul oamenilor şi să fii singur ca în mijlocul pădurii.

ŞTEFAN : De ce ?

GOGU : Nu ştiu. Ceva n-a fost bine în viaţa lui. Poate că am greşit şi noi, de-au ajuns ei aşa.

STROE : Noi ? Noi sîntem de vină pentru fiecare puşlama ?

GOGU : Şi noi ! Nu ne interesăm destul de soarta lor. O facem formal, să avem ce trece în scripte. Nu avem conştiinţa că fiecare cuvînt, fiecare gest rămîn săpate în conştiinţa lor.

STROE : Adică, să ne ţinem după fiecare ?

GOGU : Să-i învăţăm să fie oameni adevăraţi, responsabili. Şi n-o să mai spargă chioşcuri cu răcoritoare.

(Pe balcon apare Cristian. E îmbrăcat tot în salopetă, cu basca pe cap. Gogu îl trage înăuntru.)

CRISTIAN : Bună ziua ! Doina e aici ?

GOGU : Ia vino, mă, încoace. Eşti utecist ?

CRISTIAN : Întrebi şi dumneata...

GOGU : Eşti. Ce-ai făcut tu, mă, de cînd eşti utecist ? Unde ai fost primit ?

CRISTIAN : La liceul industrial. Ne-a chemat în recreaţia mare şi ne-a dat carnetele. Pe urmă a venit şi ne-a spus pe cine să alegem secretar.

GOGU : De ce *v-a spus* şi nu l-aţi ales voi ?

CRISTIAN : L-am ales.

GOGU : După ce vi l-a spus.

CRISTIAN : Păi, cum ?

GOGU : Păi, cum ? Vezi, mă ? ! A fost prima lui lecţie de democraţie !

STROE : Arunci vorbe mari !

GOGU : Mari, da' adevărate. Cine să-l educe ? Cine să-i umple viaţa, ca să nu se gîndească la cine ştie ce năzbîtii ? Ce-ai mai făcut tu, mă, ca utecist ?

CRISTIAN : Am strîns, o dată, borcane... Nişte hîrtie... Am umblat şi după fier vechi. Nu înţeleg ce vrei, nea Gogule.

GOGU : Asta e, că nici nu înţelegi măcar. Spune-mi şi mie tot ce-ai făcut !

CRISTIAN : Am fost şi la munca voluntară. *(Rîde.)* A fost o chestie ! Venea cineva de la Judeţ. Plouase, şi la marginea oraşului se strînsese o baltă mare. Am fost mobilizaţi toţi elevii, tineretul... vreo trei mii...

GOGU : În sfîrşit, aţi făcut ceva.

CRISTIAN *(rîde)* : Aiurea ! Nu aveau decît trei sute de cazmale şi lopeţi. Atunci, pe cei cu lopeţi i-a pus în faţă, şi pe noi, ceilalţi, înşiruiţi cît vezi cu ochii ! Trei mii ! Şi, noi făceam aşa... *(Imită un om care sapă şi aruncă pămîntul.)* Ne aplecam, ne ridicam, ca şi cînd săpam, da' n-aveam nimic în mîini ! Era haios de tot !

GOGU : Şi, tovarăşul de la Judeţ n-a văzut ?

CRISTIAN : Era noroi ! A rămas în capăt. I-a văzut pe cei cu lopeţi şi a fost mulţumit. Atîţia oameni ! A doua zi, a scris despre noi în ziarul judeţean. Venise şi un ziarist.

GOGU : Nici el n-a văzut şirul fără lopeţi ?

CRISTIAN : A luat cîţiva cu lopeţi şi i-a fotografiat de-aproape. Celorlalţi, ne-a arătat cum să imităm mai bine, ca să iasă şi fotografia de ansamblu. Atunci a păţit-o Mihai.

GOGU : Care Mihai ?

CRISTIAN : Premiantul nostru. Cam tocilar. A venit, a văzut că nu are cazma, s-a certat cu organizatorii, că, dacă ştiau că n-au cazmale, trebuia să ne spună să aducem de-acasă, şi a plecat să-nveţe. A doua zi, aveam teză la fizică. Pe deasupra, a mai şi ţipat că e „mascaradă".

GOGU : Şi ?

CRISTIAN : A scăpat uşor, doar cu vot de blam. Mai întîi îl băgase la agitaţie. Pe mine m-a pus să iau cuvîntul şi să-l condamn că în timp ce apa ameninţa oraşul şi tineretul muncea să-l salveze, el a plecat acasă.

GOGU : Şi, tu ce-ai spus ?

CRISTIAN : Am spus că a avut atitudine egoistă !

GOGU : Şi, a avut ? Tu ce credeai ?

CRISTIAN : Dacă asta mi-a zis să spun ?

GOGU : Dar tu, ce credeai ?

CRISTIAN *(supărat)* : Ce ai cu mine, nea Gogule ? Contează ce credeam eu ? ! Trebuia să spun.

GOGU : De ce trebuia ?

CRISTIAN : Ştiu eu ? Tovarăşu' era de la forul superior !

GOGU : Tu n-ai fi plecat să-nveţi ?

CRISTIAN : Eu am fost disciplinat.

GOGU : Asta e disciplina ? Să fii la cheremul unui netot care n-a fost în stare să organizeze o muncă voluntară ?

CRISTIAN : U.T.C.-ul l-a chemat la muncă voluntară şi el a plecat.

GOGU : U.T.C.-ul l-a chemat la muncă voluntară şi el a venit. Un incapabil a vrut să-l ţină să-şi piardă timpul şi el a plecat să *muncească*. N-a vrut să stea pe vine şi să-l fotografieze ziaristul. Se gîndise tovarăşul acela la ravagiile pe care le produce, într-o conştiinţă tînără, o zi de muncă voluntară ca asta ? S-a gîndit la lecţia de minciună pe care au primit-o atunci trei mii de tineri ?

CRISTIAN : Păi, trebuia să ne scoată. Nu ţi-am spus că venea inspecţie ?

GOGU : Şi, pentru asta trebuie să te-nveţe că se poate şi aşa ? Să te prefaci ? Se poate şi să minţi ? S-a gîndit tovarăşul acela că reprezintă o organizaţie care are menirea să te înveţe să trăieşti frumos, drept, elegant ?

CRISTIAN *(rîde)* : Elegant ! Vrei să se ocupe U.T.C.-ul de modă ?

GOGU *(îi ia bascul din cap şi i-l aruncă peste balcon)* : Da, să te-nveţe să trăieşti !

CRISTIAN : Am strîns borcane... am defilat la 23 August.

GOGU : E foarte bine că ai făcut asta. Dar mai trebuia să te-nveţe că la o fată nu se vine cu bascul cu care munceşti toată ziua. Să-ţi arate cum să dansezi şi să te piepteni, şi să stai la masă, şi să nu scuipi pe stradă, şi toate regulile de bună purtare, că nu se naşte nimeni cu ele învăţate.

STROE : Vrei să transformi U.T.C.-ul în şcoală de dans ?

GOGU : În orice, dacă asta face dintr-un tînăr un cetăţean mai bun. De cîte ori văd tineri trăgînd fetele de mînă pe stradă, mă gîndesc că au fost sau sînt utecişti. Şcoala n-are timp, că trebuie să-i înveţe matematică şi fizică ; în producţie are de îndeplinit norma, nu stă nimeni să-i dea lecţii de bună creştere. Vin de la ţară mii de copii şi încap pe mîna mahalalei ! Poate că nici de băiatul Maricăi nu s-a ocupat nimeni. L-au chemat şi pe el doar s-aducă borcane la şcoală. Şi au crezut că s-au achitat de sarcina de a forma un om nou !

STROE : E de vină U.T.C.-ul că ăla mare a fugit în străinătate ?

GOGU : Poate că are şi U.T.C.-ul partea lui de vină !

STROE *(strigă)* : Eşti nebun ? O organizaţie, vinovată ? !

GOGU *(răstit)* : Nu o organizaţie ! Eu vorbesc despre un reprezentant al ei. A făcut parte dintr-o organizaţie de bază, condusă de cineva.

STROE : Acel cineva reprezintă organizaţia.

GOGU : O reprezintă, n-o înlocuieşte.

(Intră, speriată, bătrîna Suzana.)

SUZANA : Aţi înnebunit ? Ce strigaţi aşa ? Ce ai, Gogule ? Ai mîncat mătrăgună ?

STROE : Nu mai vorbeşte ca un muncitor !

SUZANA *(lui Ştefan)* : Şi, tu, ce taci ? Aştepţi să se ia de păr ? Mai bine jucaţi table. *(Lui Gogu.)* Joacă table ! La table îţi merge altfel gura !

STROE : S-a găsit el deştept ! *(Lui Cristian.)* Hai, mă, să te-nveţe U.T.C.-ul să dansezi dansul ăla de se lovesc fund în fund.

(Pleacă împreună cu Cristian.)

GOGU *(strigă după ei)* : Şi de-ăla, mă ! Ce, clasa muncitoare n-are fund ? Şi cum să meargă pe stradă.

SUZANA : Te dărîmă. Puţin le pasă că ai părul alb.

GOGU *(se repede la Suzana)* : Atunci, de ce nu mă laşi să strig la el ? *(Strigă spre Stroe.)* Să nu dărîme bătrînii, să nu se-aşeze înaintea lor la coadă şi să nu rîdă ca prostul la teatru, comentînd în gura mare ce vede pe scenă.

(Stroe apare în balcon.)

STROE : Asta-i educație comunistă ?

GOGU : La vîrsta lor, să știe să mănînce cu furculița și cuțitul este educație comunistă ! Și să dea bună ziua, și să respecte un om bătrîn, tot educație comunistă e.

STROE : Și, munca ? Dacă stă la dans, cine muncește ?

GOGU : Cine știe să se spele pe dinți, muncește cu mai mult avînt decît un îngălat căruia îi este silă și de el !

STROE : Ai vrea să-și facă și unghiile ? Ești un prost !

GOGU : Tu ești un prost ! De ce să nu-și facă ?

SUZANA : Bravo ! Frumos vă șade ! Oameni în toată firea ! Proști, amîndoi ! *(Strigă după Stroe.)* Vino la table !

STROE *(din afara scenei)* : N-am nevoie !

GOGU *(dezlănțuit, strigă spre apartamentul lui Stroe)* : Cristiane, să știi de la mine ! Dacă mai vii în salopetă pe-aici, pe la Doina, te dau afară !

(Apare Stroe, mai furios ; Cristian, în spatele lui.)

STROE : Vine la fata mea !

GOGU : Jegos ?

STROE : Vine de la muncă.

GOGU : Ești un prost !

STROE : Pe mine să nu mă faci prost !

GOGU : Oi fi deștept ! *(Strigă.)* Doina ! Doina ! Cum vrei să vină ăsta îmbrăcat, la tine ?

STROE : Nu-i acasă.

GOGU *(lui Cristian)* : Întreab-o, mă ! Întreab-o ! Nu te lua după prostu' de taică-su, că vine altul mai filfizon și ți-o suflă, și tu rămîi un țăran cu buza umflată !

SUZANA : De la ce v-ați luat ?

STROE : De la o femeie, pe care încearcă Gogu să i-o bage pe gît lui Ștefan.

SUZANA : Ce fel de femeie ?

ȘTEFAN *(înaintea lui Stroe)* : Vezi-ți tu de treabă !

STROE : O femeie care are un copil la școala de corecție și altul fugit în străinătate. Și-o viață dubioasă !

SUZANA : Ce femeie, Ștefane ?

STROE : Una care știe să se bage pe sub pielea bărbatului !

ȘTEFAN : De ce dubioasă ?

STROE : Păi, cum e viața unei femei care are copii din flori ? Că amîndoi sînt din flori.

ȘTEFAN *(răstit)* : Plecați de-aici ! Lăsați-mă-n pace ! Vreau să rămîn singur !

GOGU *(plecînd)* : Nu mai trec pe-aici, dacă vine și prostu-ăsta !

(Ștefan se trîntește în pat, cu mîinile sub cap, după cum îi este obiceiul. Gogu iese spre scara blocului, Stroe și Cristian, prin balcon. Suzana se retrage în bucătărie. Se aude soneria de la intrare. Ștefan nu se mișcă. Suzana trece din bucătărie și se duce să deschidă. Se înapoiază cu Maria. Bănuind despre ce este vorba, bătrîna se retrage în bucătărie, fără nici un cuvînt.)

MARIA : Ești rău ! *(Ștefan sare în picioare.)* Rău ! Ai fost singur toată viața ! N-ai tremurat de grija nimănui. Ți s-a uscat sufletul cînd scoteai oamenii din casă ! N-ai iubit pe nimeni ! Ești rece și egoist. În stare să te răzbuni pe un copil, care a avut neșansa să intre într-un anturaj rău. Crezi că, la șaisprezece ani, un copil e pierdut ? De ce nu l-ai primit la tine ? Ți-a fost frică să nu te compromită ? Să nu-ți știrbească faima de just și incoruptibil ? Știu că așa ești socotit ! Uscat și fără inimă.

ȘTEFAN *(uluit)* : Maria !

MARIA : Să nu-mi pronunți numele ! O femeie suportă orice jignire, pînă cînd o lovești în sufletul ei de mamă. Femeia rabdă, pentru mamă ! Multe rabdă femeia, pentru mama din ea. Prea multe ! Să nu te-atingi de copilul meu ! *(Cruntă.)* Să nu te atingi ! Tu nu știi cîte speranțe mi-am pus în el ! Lașule ! Lașule !

(Fuge, plîngînd, lăsîndu-l pe Ștefan incapabil să rostească un cuvînt. După un timp îndelungat de uluială, Ștefan începe, pur și simplu, să urle. Cu capul plecat, cu palmele strînse între genunchi, urlă !

Suzana vine din bucătărie, Doina apare din balcon.)

SUZANA *(îngrozită de țipătul lui prelungit)* : Ștefane ! Ștefane ! Gogule ! Gogule !

ȘTEFAN : O să termin odată cu toate astea ! Nu mai știu cum e bine. Nu mai știu în cine să cred ! Trăiești ca în mijlocul unei jungle, în care n-ai decît să urli ca toți ceilalți ! *(Continuă să urle.)*

SUZANA : Ștefane ! Mamă ! Băiatule ! *(Aleargă la ușă.)* Gogule ! Gogule !

(Apare Gogu, îl vede pe Ștefan urlînd și-l prinde de piept, zgîlțîindu-l. Reușește să-l scoată din criză.)

GOGU : Ștefane ! Ștefane ! Ești om în toată firea !

ȘTEFAN : Am avut o viață ca toți ceilalți. Ce-am făcut cu ea ? Am luat oameni din casă și i-am dus la mașină ! Am întocmit dosare ! Am trăit naționalizarea ! Am convins în fel și chip oamenii să se colectivizeze ! Am speriat recalcitranții ! Am crezut că cea mai mare calitate a unui membru de partid este tăcerea și supunerea oarbă ! Și, cînd eram sigur că mi-am îndeplinit cinstit misiunea, am aflat că se putea, că era firesc, că trebuia altfel !

GOGU : Așa a fost atunci ! Au fost și greșeli. Nu ești numai tu vinovat de ele. Oricare puteam greși.

ȘTEFAN : Pare ușor. Un om oarecare își face de cap, greșește, și, cînd a pus totul la pămînt, recunoaște spășit : „Am greșit ! Trebuie s-o apucăm altfel !“ Nu se gîndește că greșeala lui mi-a ratat viața. Eu nu pot spune : am greșit, mă nasc a doua oară și apuc pe drumul cel bun ! Viața mea s-a terminat în greșeală. Nu-mi rămîne decît disperarea.

GOGU : Omul se schimbă !

ȘTEFAN : Asta-i nenorocirea mea. Îmi dau seama că nimic nu se mai poate schimba în mine. M-am întărit în formă greșită și nu mai pot ieși din ea. E ca și cînd te privești într-o oglindă ondulată și nu ai puterea s-o îndrepți !

GOGU : Fiecare avem drumul nostru. Întîmplarea ne-mpinge pe el. Uneori, și firea. Putea să mă cheme pe mine atunci — eram cam de aceeași vîrstă — și să-mi spună : „De mîine pleci din fabrică, lucrezi la Județeană“.

ȘTEFAN : Ai fi făcut ce-am făcut eu ? Azi mi se dovedește că au fost un șir de greșeli !

GOGU : Pornirea ta era să fii util. Credeai că trebuie stricată o viață, ca să faci alta, mai frumoasă.

ȘTEFAN : M-am format așa...

GOGU *(o dă pe glumă)* : Ești tu mai just și-ai vrea să fim toți ca tine. Îl ai pe Stroe. El, cred că îți dă satisfacție deplină. Cînd vorbești cu el, parcă citești un document de plenară. *(Strigă.)* Stroe ! Stroe ! *(Bate în perete.)* Vino, mă !

(Stroe apare în balcon, Doina se retrage. În apartamentul vecin se aude vioara. Un exercițiu nou. Undeva, o gospodină a pus aspiratorul în priză.)

STROE : Ce vrei ?

GOGU : Hai să jucăm o tablă ! Mai ești umflat pe mine ?

STROE : Dacă vorbești prostii...

GOGU : Păi, dacă am fi toți înțelepți... Eu mai fac și greșeli. Chiar politice. *(Evident, vrea să curme atmosfera încordată.)* Auzi, mă ? Politice !

STROE *(cu dispreț)* : Greșeli !

GOGU : De exemplu, mă duc la măcelărie. Rafturile, pline cu țigări „Mărășești“. Zic, din ușă : „Bravo, mă, sînteți patrioți ! La Mărășești i-am bătut noi pe nemți și am făcut România mare ! Ia servește-mă cu un pachet, că de antricoate mă feresc. Am auzit că fac colesterol !“

SUZANA *(rîde)* : Nebunule !

GOGU : Mai joci, mă, cu un reacționar ?

STROE : Dacă nu taci, plec !

GOGU : Păi, dacă oamenii ar fi socotiți numai după cum vorbesc, nici n-ar trebui să joci table cu mine !

STROE : Gluma e glumă și greșeala, greșeală !

GOGU : De ce să nu greșim și noi un pic ? Eu mai greșesc, mă ! Dacă vrei să știi... *(Fals confidențial.)* Îți fac o mărturisire cu care poți să-mi iei carnetu' de partid : m-am uitat în reviste cu femei goale !

STROE : Lasă fanteziile și dă cu zarul !

GOGU : Zău, mă, vorba ateului ! Adică, ce ! Numai burghezu' să-și scalde ochii ?! Noi, comuniștii, n-am ști ce să facem cu ele ? Oho ! Burghezii au burtă mare, mai în cîștig ar fi cu clasa muncitoare ! Numai că ele nu știu asta ! Gata, mi-ai luat carnetu' !

STROE : Vin ele convorbirile personale. Să fiu al dracului dacă nu te-ntreb de față cu tot biroul. Să te faci de rîs, om bătrîn !

GOGU : La Secu, mă ! Toarnă-mă la Secu ! Revistele alea sînt interzise !

STROE : Ai merita !

GOGU : Că pe-acolo or fi toți oamenii încuiați ca tine. Știi ce le-aș spune ? Nu mai pierdeți timpul, măi tovarăși, cu de-alde mine. Costă bani banda, costă microfonul, costă timpul gradatului, și pe degeaba. Eu sînt de-al nostru ! Mai o vorbă, mai un oftat, mai o glumă, da' merg înainte !

STROE : Încalci legea !

GOGU : Asta-i farmecul cetățeanului. Ca șoferul. Cînd e stăpîn pe volan, calcă ușor legea, da' nu provoacă accident ! Prostului de începător îi crapă capul de reguli de circulație și dă buzna-n tine !

STROE : Iei totu-n ușor !

GOGU : Cum să-ți dai seama că ești liber, dacă n-o mai iei puțin, așa, pe miriște ?

STROE : Vorbești vreodată serios ?

GOGU : Tu vrei ca omul să fie erou de cînd deschide ochii pînă cînd adoarme.

STROE : Dacă e un revoluționar...

GOGU : Tot timpul ? Unii ar mai ciupi și ei o femeie ! *(Stroe sare de pe scaun, închide tablele, furios, îi prinde mîna lui Gogu, care țipă, și pleacă acasă prin balcon. Gogu, după el.)* Ce-ai sărit, mă, așa ? Parc-ai stat într-un ardei iute ! Mi-ai strivit mîna ! *(Rîde.)* Ai julit o mînă a clasei muncitoare !

(În balcon apar Cristian și Doina. Cristian e în cămașă albă, cravată, frumos pieptănat, poartă o pereche de blugi.)

CRISTIAN : Ce-i, nea Gogule ?

DOINA : De ce fuge tata ?

GOGU : Am comis o greșeală politică și fuge de ea. *(Îl observă pe Cristian.)* Ia uite, mă ! Așa, da ! Vezi, Doiniță, ce frumos e ? Ești arătos, mă ! Să-ți dau cinșpe lei pe bascu' ăla ?

CRISTIAN : Mi-am luat altul.

GOGU : Păcat, mă ! Putea așa de frumos a benzină ! Acum ești obligat să folosești odicolon.

CRISTIAN *(rîde)* : Hai, nea Gogule !

GOGU *(lui Ștefan)* : Vezi, mă ? Dacă are cine să-i explice frumos, omu' înțelege. *(Lui Cristian.)* Știi, mă, cum ți-ar sta ție bine ? Cu barbă. *(Cei doi tineri se amuză.)* Ai semăna... Cu cine ai semăna ? Cu Vlad Țepeș. Cînd te-ar pupa Doina, ar avea senzația că pupă istoria patriei ! De-asta-și

lasă unii barbă, să semene cu cîte cineva. Unii cu Marx, alţii cu Isus Cristos. *(Tinerii rid.)* Hai, zi repede ce vrei, că n-avem timp !

CRISTIAN *(uşor încurcat)* : Am venit să te văd.

GOGU : Aha ! Adică, ai vrut să *te* văd. E pe bune ! Duceţi-vă alături. Stroe a plecat ?

DOINA : A plecat furios.

GOGU : Dacă a plecat, nu pierdeţi timpul. *(Lui Cristian.)* Cît ai stat de vorbă cu mine, ai pierdut trei pupături !

DOINA : Nea Gogule !

CRISTIAN : Noroc, nea Gogule ! Noroc, nea Ştefane !

GOGU : Să ne vedem sănătoşi la toamnă !

DOINA *(sincer)* : Ce-i la toamnă ?

GOGU : Nuntă, botez, vedem noi ! Să se facă tulburelu' ! Mie să-mi trimiteţi la mititica. Îmi place costumu' vărgat.

DOINA : Ce vorbă-i asta ?

GOGU : S-a dus taică-tu la Secu să mă toarne. L-am minţit, şi...

DOINA : Ce l-ai minţit ?

GOGU : I-am spus că în rafturile măcelăriei erau ţigări „Mărăşeşti". Aiurea ! Erau „Carpaţi" ! Da' mi-a convenit mai bine la poantă să zic „Mărăşeşti". Şi nici nu i-am felicitat pe măcelari. I-am căinat ! „Vai de mama voastră, luna asta n-o să scoateţi nici douăzeci de mii de lei de căciulă". Hai, plecaţi, că timpu' trece !

(Cei doi tineri ies rîzînd. Gogu nu-şi găseşte un timp locul, nu ştie cum să înceapă conversaţia. Suzana apare din bucătărie.)

GOGU : A plecat încuiatul ăla de Stroe, şi n-am cu cine juca ! Hai, vino tu !

ŞTEFAN : Şi eu sînt la fel ca el.

GOGU : Tot aşa încuiat ?

ŞTEFAN : Pentru voi, sîntem nefireşti. Nu mai putem altfel !

GOGU : Tu ai fost un activist care credea că misiunea lui cere abnegaţie şi sacrificiu. De aceea nu ierţi nimic.

ŞTEFAN : Dacă nu poţi fi aşa, e mai bine să-ţi cauţi altă profesie.

GOGU : Dar activistul este şi el un om cu nevastă, cu copii, cu unchi şi nepoţi. Uneori, mulţi nepoţi, care văd în el o posibilă trambulină.

ŞTEFAN : Asta n-am admis la unii dintre colegii mei ! Am preferat să revin în uzină !

GOGU : Sînt destui, care să-l împingă la abuzuri, mai mici sau mai mari. Nepoţi, unchi...

ŞTEFAN : Nu poţi vorbi despre dăruire de sine şi să alergi disperat după apartamentul cel mai mare. Şi să stai toată ziua cu telefonul să-ntrebi ce-a mai adus din import la „Confecţia". Şi să bagi spaima-n profesori să dea notă mare nu ştiu cărei odrasle. Ăsta nu-i activism.

GOGU : Nu ajung toţi activişti din chemare.

ŞTEFAN : Dacă i s-a dat atîta putere, alegerea lui trebuie să devină o preocupare fundamentală. Viaţa, starea de spirit a oamenilor depind de calităţile şi defectele activiştilor.

GOGU *(rîde)* : Nu ştii că trebuie să faci ce zice popa, nu ce face el ?

ŞTEFAN : E o nenorocire ca oamenilor să li se pară firească neconcordanţa dintre vorbă şi faptă. Şi s-o accepte ca pe ceva normal !

GOGU : Ştii ce-i ciudat, mă, Ştefane ? Oamenii ca tine, în loc să fie priviţi ca oameni ai viitorului, sînt compătimiţi, ca depăşiţi de timp.

SUZANA : Ia nu mai vorbiţi voi în bobote ! Pe mine mă interesează femeia aia. Mie mi-a plăcut.

ŞTEFAN : Iar începi ?

SUZANA : Femeie aşezată, care ţine la tine.

ŞTEFAN : Cînd ai văzut toate astea ? Ai schimbat măcar două vorbe cu ea ?

SUZANA : N-am nevoie ! Am ochi de văzut.

ŞTEFAN : Şi gură de vorbit.

GOGU : Are şi baba dreptatea ei. Şi eu am văzut, de la prima ochire, că e femeie cu cap.

ŞTEFAN *(izbucneşte)* : Azi am vorbit cu ăla care-o cunoaşte !

GOGU : Cum ai ajuns la el ?

ŞTEFAN : L-a adus Stroe.

GOGU : Trebuia să-mi închipui !

ŞTEFAN : Are doi copii şi n-a fost niciodată măritată. A lucrat ca laborantă la o „casă a pionierilor" ! N-au mai ţinut-o, cînd a născut copilul.

GOGU : Ce dacă a avut copil ?

ŞTEFAN : N-ai auzit că nu era măritată ?

GOGU : Ei, şi ? N-are voie femeia să aibă un copil ?

ŞTEFAN : A venit şi-al doilea. E un palmares, nu ?

GOGU : Eu atîta ştiu : cele mai frumoase lucruri, cînd intră în gura lumii, devin odioase.

ŞTEFAN : Şi, ca să mă laşi în pace, află că a trăit şi cu directorul ei ! S-a aflat şi a trebuit să plece. Aşa a ajuns la noi.

GOGU : O fi de-alea păguboase, care pun suflet şi le fac pe faţă. *(Se aud bătăi în tavan.)* Telefonu'. *(Ascultă ritmul bătăilor.)* Gata masa ! Mai vorbim. Se răceşte mămăliga. Am poruncit să-mi facă mămăligă!

(Iese.)

SUZANA : Şi eu am fost mulţi ani singură. Eram tînără cînd l-am pierdut pe-al meu.

ŞTEFAN : Şi, ce-ai făcut ?

SUZANA : Să ştii, Ştefane, că e grea viaţa unei femei singure. Şi să creşti doi copii, şi să te descurci singură, de la lemne la butelie, de la casă la o adeverinţă că eşti în cîmpul muncii... E greu să-ţi ca-

peți drepturile, fără să se uite bărbații după picioarele tale. Că bărbații sînt porci! Am trecut și eu prin multe...

ȘTEFAN : Ai făcut ce-a făcut ea ?

SUZANA : Fiecare, cu viața lui ! Cu firea lui ! Cu greutățile lui ! Femeia singură plutește, fiecare crede că are dreptul să-ntindă mîna s-o tragă la el ! Să știi tu !

(Iese în bucătărie. Ștefan se trîntește în pat, cu brațele sub cap.)

* *Planul amintirilor*

ȘTEFAN : Mă iubești ?

MARIA : Da.

ȘTEFAN : Cît ?

MARIA *(rîde)* : Atîta !

ȘTEFAN : Mă aștepți ? Plec la țară, pentru un timp.

MARIA : Te aștept.

ȘTEFAN : Nu te plimbi cu alt băiat ?

MARIA : Prostule !

ȘTEFAN : Mă aștepți oricît ?

MARIA : Oricît.

ȘTEFAN : Te duci la cinema ?

MARIA : Nu.

ȘTEFAN : La dans ?

MARIA : Nu.

ȘTEFAN : O să te gîndești la mine ?

MARIA : Tot timpul.

ȘTEFAN *(pasionat)* : Eu n-am să te uit niciodată. Dacă promit, mă țin de cuvînt ! Așa sînt eu, mă țin pînă la moarte de cuvînt ! Tu poți ?

MARIA : Și eu. N-am să te uit niciodată ! Niciodată !

(În ușă apare Maria. Ștefan o vede, dar nu se mișcă din pat.)

MARIA : Am revenit ! La vîrsta mea, nu-ți mai permiți să ai orgoliu. E în joc soarta copilului meu ! Am venit ca și cînd nu ne-am fi cunoscut mai înainte.

ȘTEFAN : Ne-am cunoscut.

MARIA : De ce-l nedreptățești ? Pe mine mă urăști. Bine ! Dar ce-ai cu el ? De ce-l urăști și pe el ?

ȘTEFAN : Nu-l urăsc.

MARIA : M-am străduit să-l cresc cît mai bine. Să nu-i lipsească nimic. L-am adus la uzină, speram să vă spun : „Luați-l și faceți om din el ! Eu atît am putut ! Nu mai știu ce să fac".

ȘTEFAN : De ce m-ai mințit ? Puteai să vii de la început să-mi spui : „Ajută-mă, copilul meu e un derbedeu !"

MARIA *(țipă la el)* : Nu e derbedeu ! Nu vorbi așa în fața mea !

ȘTEFAN *(se ridică de pe pat)* : Dacă nu-i așa, de ce mi-ai ascuns ?

MARIA *(calm)* : Am... am vrut să nu tulbur cea mai frumoasă noapte din viața mea !

ȘTEFAN : De cîte ori ai mai spus asta ?

(Spontan, Maria îi dă o palmă. Rămîne uluită de gestul ei, apoi se așază la masă și plînge.)

MARIA *(plîngînd)* : Știam că o să afli. N-am putut să-ți spun eu... atunci... În seara aia... Mi-a fost rușine.

ȘTEFAN : Acum, nu ți-e rușine ?

MARIA : Ba da. Mi-e rușine. Sînt mama lui și eu nu mai contez. Pot să roșesc, dar trebuie să mă zbat. Poți să mă jignești, dacă vrei ! Insultă-mă, dacă tu crezi că merit să fiu insultată ! Dar nu te purta rău cu el. Vreau să lucreze în uzină.

(Din bucătărie apare Suzana, cu un pahar cu apă. Îl pune lîngă Maria, care îi mulțumește.)

SUZANA : Ștefane, tu să nu arunci vorbe grele, că te-aude Dumnezeu !

MARIA *(bea apă)* : Mulțumesc !

SUZANA : Și eu sînt de mult văduvă.

ȘTEFAN : Ea nu e.

MARIA : Eu n-am fost măritată.

ȘTEFAN : Are copii...

MARIA : Am iubit un bărbat și am vrut să-mi leg viața de el !

ȘTEFAN : Fără voia lui ?

MARIA : Cu voia lui. Îl iubeam ! Cînd am simțit că voi avea un copil de la el, am crezut că mi se-mplinește viața.

ȘTEFAN *(se așază pe pat, cu spatele la ea)* : Nu mai povesti !

MARIA *(schimbă tonul, înțelege că Ștefan suferă)* : Te-am așteptat, Ștefane !

ȘTEFAN *(ironic)* : O viață !

MARIA : Cînd ești tînăr și îndrăgostit, ți se pare simplu să promiți că aștepți o viață. Și, poate, aș fi așteptat și atît, pentru că te iubeam, dar n-am mai primit nici o veste. Parcă trecuse pămîntul peste tine.

ȘTEFAN : Știai că n-am murit.

MARIA : Erai ca și mort. Cînd a apărut Mihai în viața mea, tu erai ca și mort. Trecuse un an fără să primesc o veste.

ȘTEFAN : Alergam de dimineață pînă noaptea. Umblam din casă-n casă, rugam, amenințam, hăituiam și eram hăituiți. Trebuia să terminăm colectivizarea pînă la o anumită dată. Oamenii erau legați de pămînt. Îi declaram chiaburi, ca să-i putem lua din sat. Mulți, gospodari, cu copii! Știi ce-nseamnă să scoți din casă un om și să-l duci ? Ai asistat vreodată ? Te-ai uitat vreodată în ochii unui om căruia îi spui : „Hai !" Noaptea, în capul meu plîngeau toți cei de peste zi. Nu reușeam să-ți scriu. Am încercat de cîteva ori. Nu puteam să mai scriu vorbe frumoase, de dragoste. Alte cuvinte erau în sufletul meu !

MARIA : Așa a fost viața noastră ! Să rămînem amîndoi singuri. Mihai a dispărut într-o clipă, încercînd să-și salveze prietenul. Au ars împreună, într-un cazan... Am primit sfaturi să nu păstrez copilul,

că o să fie greu... Și a fost foarte greu. Oamenii aruncă ușor vorba. „Aia ! O femeie cu copil din flori !“ Dar nu regret. George îi seamănă. E blînd și sentimental... Sînt cea mai mîndră mamă ! Și mă iubește.

ȘTEFAN *(aspru)* : De-asta a făcut ce-a făcut ? Te credeam, dacă ar fi fost aici, lîngă tine ! Bate drumurile Europei !

MARIA : Mă iubește. Îi este și lui dor ! Cîteodată, îmi sfîrîie inima cînd mă gîndesc la el !

ȘTEFAN : Țara a investit în el speranțe și el umblă cu pușlamalele, în loc să stea lîngă tine !

MARIA *(strigă)* : Ștefane ! E copilul meu ! Mi-ai jignit copiii !

ȘTEFAN : Ei te-au jignit, prin purtarea lor!

MARIA *(calm, explicativ)* : Într-o zi, George m-a luat de mînă — îi plăcea să se plimbe cu mine de mînă — și m-a dus la facultate. Profesorul lui... un profesor celebru, a vrut să mă cunoască. Mi-a sărutat mîna și mi-a spus : „Sînt în pragul pensionării. N-am avut niciodată un student atît de talentat. Știu că l-ați crescut singură. Am ținut să vă cunosc și să vă felicit. Datorită dumneavoastră, voi avea un urmaș ilustru la catedră“. Vorbele lui mi-au șters din suflet toate necazurile și umilințele... George zîmbea, mă privea cum numai el m-a privit vreodată în viața mea... Și m-a dus în colț, la cofetărie, și mi-a cumpărat o prăjitură cu frișcă, din bursa lui. Avea bursă republicană...

(Suzana îi mai aduce un pahar cu apă, îi mîngîie părul. Gogu a apărut în ușă. Ștefan îl vede. Maria, nu.)

SUZANA : Mamă fericită !

MARIA : La repartizare, profesorul ținea neapărat să rămînă la catedră. S-a dus la minister, a explicat că are un element excepțional, că nu concepe să nu-l aibă lîngă el, să-l formeze. Pe urmă, George a plecat la armată. Cînd a revenit, profesorul n-a reușit să-l păstreze la catedră. Locul fusese ocupat de un alt coleg, cu relații. Pentru el n-avea cine să umble. Cine se uita la mine ? O biată laborantă ! Locurile celelalte erau ocupate acum. I s-a oferit un post de profesor de fizică, într-un sat, la vreo treizeci de kilometri de Constanța. Pentrū că nu avea catedră completă, i s-au dat și ore de gimnastică. Nu puteam trăi toți trei numai din leafa mea și s-a dus. În vacanță, mi-a plîns în brațe : „Mamă, simt că pot să fac lucruri deosebite !“ Profesorul s-a pensionat... alt loc nu a găsit. Nu știu cum a ajuns în port și...

ȘTEFAN *(normal)* : Acum e mai fericit ? Face ce vrea ?

MARIA : Mi-a scris că a citit la mica publicitate de-acolo că o uzină scoate la concurs un post de inginer. S-a prezentat și el. S-a speriat. În sală erau peste trei sute de candidați. Apăreau întrebările pe perete, trebuia să răspundă imediat. Zeci de întrebări... Au dat foile... Au așteptat. *(Triumfătoare.)* Și, pe perete a apărut numele lui George ! Era cel mai bun dintre toți ! Îmi vine cîteodată să mă duc pe jos, să-l văd, să-l iau de mînă și să-i spun : „Hai, mamă, acasă ! Ce faci tu printre străini ? La noi nu poți să construiești aparate dé-astea ?“

GOGU : Băiatul tău a greșit, Maria. S-a lovit de prostia și de indiferența unora și s-a supărat pe țară. Mulți fac greșeala asta. Pe țară să nu te superi niciodată.

MARIA : Îi era rușine să iasă cu copiii la gimnastică.

GOGU : Trebuie să ai tăria să lupți. Să te zbați. Să țipi, dacă e nevoie ! Pînă la urmă, dreptatea vine de partea ta.

MARIA : N-a făcut niciodată sport. Toată ziua era în bibliotecă.

GOGU : Mulți ar trebui să roșească, dacă băiatul tău e astăzi acolo. Din păcate, valorile, cei care cred în ei înșiși și vor să facă într-adevăr ceva, suportă mai greu bicisnicia și indiferența. Se simt singuri și părăsiți.

ȘTEFAN : Și eu am înfruntat de multe ori nepăsarea multora. Și nu m-am gîndit să plec.

GOGU : Nu pot fi toți așa. Uneori, și noi simplificăm. A plecat ? Un derbedeu ! Dacă ar pleca numai derbedeii, ce serviciu ne-ar face ! Cînd pierdem o valoare, cred că ar trebui să ne fie și puțină rușine. N-am știut să ne gospodărim valorile, cum ne îndeamnă partidul.

MARIA : Nimeni nu s-a-ngrijit de el !

GOGU : Avem multe comisii. Să mai facem încă una. Cîțiva oameni inimoși, într-un birou, care să urmărească destinul valorilor. Aș lua listele cu primii zece studenți ai tuturor facultăților și aș umbla pe urmele lor. Mai lucrează în specialitate ? Li se folosesc pe deplin capacitățile ? Au fost cumva dați la fund, de prostie și de mediocritate ? Valoarea să știe și să simtă că e o grijă pentru noi, toți ceilalți, pe care natura nu ne-a înzestrat atît de darnic nici cu minte, nici cu voința de a ne înțepeni douăzeci de ore pe zi în scaunul bibliotecii. E o mare tristețe, Maria, în destinul copilului tău !

MARIA : Pe cel mic, aproape că nu l-am crescut eu. Cînd ajungeam acasă, mai era treaz două-trei ore și se culca. A fost pionier, a fost utecist. A fost în mîna școlii mai mult decît într-a mea. Ce-au făcut din el ?

GOGU : O fi trăit și el într-o școală în care secretarul U.T.C. credea că problema educației unui om se reduce la strîns borcane și fier vechi.

ȘTEFAN : Nu e nimic rău să strîngă fier vechi.

GOGU : Şi eu zic la fel. Numai că educaţia comunistă începe cu unghiile tăiate şi cu spălatul pe dinţi. Astea nu pot fi înlocuite. Arta de a construi oameni e mai grea şi mai importantă decît de a construi maşini. Maşinile — mai cumperi patente, mai copiezi. Tipare de oameni nu găseşti. Cu ei trebuie răbdare şi multă muncă.

(Maria este acum în picioare).

ŞTEFAN : Ia loc, Maria !

MARIA : Nu, Ştefane ! Am venit cu dorinţa de a rămîne. dar nu mai vreau.

ŞTEFAN *(nu ştie ce să spună, cu Gogu în faţă)* : Ia loc !

MARIA : Era să-mi refac de cîteva ori viaţa. Să nu mai fiu singură. Mi-era greu... Nu mi-au înţeles copiii ! Nici tu.

ŞTEFAN : Nu ne-am văzut atîţia ani. O să-l cunosc.

MARIA : A aflat că nu vrei să-l primeşti la tine ! Copiii, cînd sînt jigniţi, nu ştiu să rabde. Şi nici eu. Tatăl lui Dinu a crezut că mă poate jigni. Eram gravidă cu al doilea copil, credea că depind de el. Nu era uşor să naşti a doua oară, fără să fii măritată. Mă jignea. Am avut tăria şi bucuria de a-l da afară din casa mea. Femeile rabdă multe ca să nu spună lumea că sînt singure, că au copii, de teamă că n-au cu ce-i creşte.

ŞTEFAN : Legea protejează femeia şi copiii.

MARIA : Ştiu ce face legea. Ştiu cum se poartă şi bărbaţii. Fostul meu director era o brută. M-am dus la el să-mi aprobe cămin pentru copil. Era într-o după-amiază. Am crezut că e mai liber şi pot să-i explic. Mă ştia singură. Ce moralitate poate să aibă o femeie singură, cu doi copii ? M-a înghesuit pe canapeaua din biroul lui. Mirosea a tutun şi a transpiraţie, şi-mi venea să vărs, dar trebuia să-mi înscriu copilul la cămin. Cu cine să-l las acasă ?

ŞTEFAN *(gelos, indignat)* : Bestia !

MARIA : Sînt legi frumoase ! Tu nu ştii, Ştefane, decît legile ! Eu ştiu viaţa. Şi tot n-am vrut să mă las învinsă... Ca să mă jigneşti tu...

ŞTEFAN : Iartă-mă !

MARIA : Sufletul tău e încă pe timpul colectivizării, Ştefane. Nici un pic de sevă nu mai urcă în el. A murit copleşit de prejudecăţi bine intenţionate. Frumoase ! Nobile !

ŞTEFAN : Eşti rea cu mine.

MARIA : Tu n-ai fost ? Te-am căutat, plină de dragoste. Ţi-am spus că te iubesc. Nu te minţeam L-am iubit şi pe tatăl lui George. Şi pe tatăl lui Dinu. Ultimul bărbat din viaţa ta e cel mai iubit. Dragostea pentru el e proaspătă, celelalte rămîn amintiri.

ŞTEFAN : Şi eu sînt o amintire !

MARIA : Mi-ai dăruit cea mai frumoasă seară din viaţa mea ! Mi-am deschis sufletul, şi tu, în loc să mă-ntîmpini, m-ai judecat rece şi indiferent. Unul ca tine m-a dat afară din laboratorul „Casei pionierilor". Urma să am copilul. Nu eram un exemplu moral pentru tinerele fete. De ce ? Pentru că voiam să păstrez copilul unui bărbat pe care l-am iubit ? Mă pisa mereu, curios : „Cine e tatăl ? Cine e tatăl ?" Îl interesa cancanul. Legea frumoasă era una, imbecilitatea lui era alta. M-a dat afară... O să plec şi de-aici. De mîine, nu mai vin la uzină. Mă transfer !

ŞTEFAN : Îl primesc la mine.

MARIA : Acum, nu ! Mă interesează în ce atmosferă o să trăiască băiatul meu ! O să se simtă umilit. Trebuie să existe un loc şi pentru noi...

(Îi întoarce spatele şi iese. Gogu şi Ştefan tac mult, foarte mult timp.)

ŞTEFAN : Ştii ce cred, Gogule ? Cred că am iubit-o toată viaţa pe femeia asta ! De-aia nu m-am lipit de nici o alta. Asta-i firea mea ! Tot ce fac, fac din tot sufletul ! Şi pentru totdeauna

GOGU : Nu e de mirare că ai iubit-o ! E de mirare că ai fost atît de prost ca s-o pierzi... A mai aranjat Stroe fericirea unui om ! Cei ca el ştiu întotdeauna ce ne trebuie, cînd ne trebuie, cum ne trebuie, ce să ne placă, ce să nu ne placă... ce filme să vedem, ce femei să iubim, ce gînduri să avem, ca să fim fericiţi ! Se bagă în sufletul nostru, în casa noastră, în patul nostru, şi ne explică în ce fel trebuie să fim fericiţi. Proştii ca tine ascultă...

ŞTEFAN : Crezi că se răzgîndeşte ?

GOGU : Nu. Acum, după ce o cunosc, sînt sigur că nu ! O femeie care s-a luptat cu toată prostia lumii, ca să fie ea însăşi şi să-şi crească doi copii, nu te poate ierta tocmai pe tine. E o femeie care crede în dreptul ei la demnitate.

ŞTEFAN : Întotdeauna a fost aşa... dintr-o bucată, cum se spune. Repezea pe oricine. Bătăioasă ! Băieţoasă, deşi, vezi, e subţirică s-o sufli. *(Zîmbind amar.)* Cînd o supăram, îmi arăta pumnul şi-mi zicea : „Îţi dau la ochi !" Era foarte tînără ! Avea un farmec al ei, cînd se-ncrunta şi ameninţa cu pumnul ei cît un ou de găină : „Îţi dau la ochi, dacă nu vorbeşti frumos !"

GOGU : Astea sînt cele mai periculoase femei ! Nu le putem păstra oricum. Cred în dreptul lor de a-şi alege bărbatul pe care să-l iubească. Nouă ne plac femeile care se lasă alese şi sînt fericite aşa.

ŞTEFAN *(pe gînduri, cu sentimentul că a primit lovitura)* : „Acum îţi dau la ochi, dacă nu vorbeşti frumos !"...

GOGU : Ştii ce-ai de făcut acum ? O treabă nu tocmai partinică : să te-mbeţi cui ! Şi, pentru că totdeauna acolo unde se petrece ceva rău sînt şi eu, o să mă-mbăt cu tine. O să se spetească Florica, pînă m-o urca

sus, la mine ! Mă duc să fac rost de niște trotil.

ȘTEFAN : Mai mare nevoie aș avea de un om curajos. Să apară și, la insistențele mele, la rugămințile mele bărbătești, sobre, fără nici o urmă de miorlăială muierească, să accepte să-mi ia zilele.

GOGU : Prostii ! Rezolvăm cu trotilul ! Am luat și avansul, îl facem praf !

ȘTEFAN : Dacă n-o să aibă cu ce, e bun și-un ciomag. Eu am omorît odată un cîine turbat, lovindu-l în moalele capului c-un ciomag.

GOGU : Bem bine și, dacă mă rogi, îți fac eu serviciul ăsta. Sîntem vechi prieteni.

ȘTEFAN : Avem nevoie de speranță, Gogule. Cînd speranța s-a risipit, nimic nu mai are nici o importanță. Eu am sperat tot timpul că femeia asta o să apară în viața mea ! Speranța asta m-a ajutat să trec peste multe momente grele.

GOGU : Am plecat după trotil. Suzana ! Du-te la Florica și cere-i o bucată de slăninuță d-aia cu boia. Să facem un pat de ceva gras, ca să meargă băutură mai multă. Dacă mai are ceva pe-acolo, prin frigider, adu încoace. Mă duc la Alimentara !

(Suzana iese.)

ȘTEFAN : Dacă m-ar întreba cineva : „Ce ai greșit, Ștefane, în viața ta ? Unde ai greșit ? Cel puțin știi unde ai greșit ?“

GOGU : Mereu avem impresia că știm, și greșim iar...

ȘTEFAN : Eu știu sigur ! *Acum*, știu sigur. N-am stat cu fața la oameni ! *Intotdeauna* trebuie să stai cu fața la oameni și să privești în ochii lor ! Legile vin și trec, șefii vin și trec, dispozițiile vin și trec... Se constată că unele legi au fost greșite, că unii oameni n-au fost buni, că au dat dispoziții greșite... Ca să nu greșești niciodată, trebuie să stai cu fața la oameni !... Maria... Maria nu s-a sfiit să-i privească în față, convinsă de dreptatea ei...

GOGU : Unii descoperă tîrziu asta ! Neșansa lor ! Nu ne naștem toți la aceeași vîrstă. Mă duc după trotil !

ȘTEFAN : Nu ! *Te rog*, lasă-mă singur.

GOGU : Bine, de data asta fac cum vrei tu. Ne vedem mîine. Noapte bună !

ȘTEFAN : Noapte bună !

(Gogu iese. Se aude ușa închizîndu-se. Ștefan se lungește în pat, cu brațele sub cap, după obicei. În dreapta se aude, mai tare, exercițiul de vioară. Cineva trage apa la baie. Un copil plînge. La Gogu, deasupra, e hărmălaie.)

* *Planul amintirilor*

MARIA : Nu știu cum poate să uite o femeie un bărbat care i-a dăruit o clipă de fericire. Eu n-aș putea. I-aș spune : omoară-mă, tot n-am să te urăsc !... Femeia e slabă, poate să fie umilită, mama, niciodată. Mama nu te iartă niciodată... niciodată...

CORTINA

NOTE

Publicistica lui Iorga

În două masive tomuri de aproape 900 de pagini, editura „Minerva“ publică, sub îngrijirea lui Valeriu și a Sandei Râpeanu, un volum de articole de Nicolae Iorga. „O luptă literară“, reunind cele două volume cu acest titlu din 1914 și 1916, precum și alte contribuții publicistice ale savantului din paginile „Sămănătorului“. Între 1903 și 1906, Nicolae Iorga a înregistrat, cum precizează editorii, „întreaga mișcare culturală vie, în diversitatea ei“. Articolele formează „o carte cardinală“ de ideologie culturală din anii militantismului pentru înfăptuirea unității românilor.

Teatrul intră și el în preocupările istoricului, mai ales sub unghiul misiunii sale naționale, de purtător al mesajului patriotic. Înaintașii dăduseră un teatru menit „să înalțe poporul lor prin acel gen de literatură care prinde pe om mai puternic, îl stăpînește mai deplin și e mult mai în măsură să-i preschimbe sufletul...“ Iorga prețuiește diletanții din Ardeal — „Societatea de teatru din Ardeal“ —, repertoriul lui Alecsandri, exemplele deosebite de artă scenică (Aristizza Romanescu), tipărirea de inedite (fragmentele dramei *Bogdan Dragoș* de Eminescu) și tot ce poate contribui, de la înălțimea scenei, la instaurarea climatului pregătitor pentru marele act politic, la care lucrau milioane de suflete — Unirea cea mare.

Aceste tomuri de înflăcărată publicistică patriotică reprezintă un eveniment editorial.

I. N.